Ao. 1827. No. 35.

GRONINGER COURANT.

DINGSDAG den 1 Mei.

Bij deze COURANT wordt een BIJVOEGSEL *gratis* uitgegeven.

GRIEKENLAND.

HYDRA *den 21 Maart.*

Zie hier, wat Lord *Cochrane* bij zijne komst aan de gezanten van Hydra, Spezzia en Hermione gezegd heeft: „Met blijde deelneming ziet Europa onze roemruchtige krijgsdaden; het vreest niet, dat gij op nieuw bezwijken zult. Ik ben gekomen, om met u tot uwe verlossing mede te werken; in Europa heb ik vermogende en edeldenkende mannen achtergelaten, bereid om u bij te staan. De dampschepen zullen eerlang hier zijn. De onderscheidene Grieken-committés zullen u geld en levensmiddelen zenden. Het eenige, waarvoor ik vrees, is de tweedragt, waarin ik verneem, dat gij u bevindt. Ik wil niet hooren, wat eenige partij aanvoert. Alleenlijk zeg en verkondig ik u, dat, zoo gij eensgezind wilt wezen en eenparig met mij handelen, Griekenland, en zulks in korten tijd, verlost zal zijn. Anders handelende, zult gij omkomen, en ik, ik zeg het met leedwezen, u spoedig verlaten." Vervolgens heeft Lord *Cochrane* eenen zeetogt aangekondigd.

Ook de Engelsche Generaal *Gortzis* en verscheidene andere officieren zijn te Napoli aangekomen, om Griekenland hunne dienst te bieden.

RUSLAND.

ODESSA *den 6 April.*

Wij hebben berigten uit Konstantinopel tot den 2 dezer, welke omtrent Griekenland niet onbelangrijk zijn. Na *Omer*-Pacha bij Distomo verslagen te hebben, zijn *Karaïskaki* en *Karatasso* naar Athene gerukt, en hebben den Acropolis onzet. De Seraskier, welke binnen weinige dagen Athene moest bemagtigen, is op zijnen terugtogt, op tien mijlen van Athene, door de Grieken omsingeld geworden. Het laatste gevecht had den 16 Maart plaats gehad, waarbij de Seraskier door *Karaïskaki* weder op de vlugt was gedreven. Intusschen rukte *Panuria* over Salona naar het eiland Eubee. De Grieken hoopten dat de Seraskier het lot van *Omer*-Pacha zoude treffen en spoedig verdreven zijn. Lord *Cochrane* bevondt zich den 19 Maart in Napoli-di-Romania.

DUITSCHLAND EN AANGRENZENDE RIJKEN.

HAMBURG *den 24 April*

De Keizer van Rusland heeft den generaal *Ijermoloff*, tot dus verre bevelhebber van het Russisch leger op de grenzen van Perzië, als zoodanig ontslagen, en zijnen aide-de-camp, den generaal *Paskewitz*, welke eene der afdeelingen van dat leger commandeert, in deszelfs plaats benoemd.

De Keizer heeft ook het vonnis tegen een der luitenants van de eerste armee, waarbij dezelve, wegens hoog verraad, tot eenen 20 jarigen dwangarbeid in Siberie wordt veroordeeld, bevestigd; en heeft bekend laten maken de namen der regters van zekere regtbank in Volhijnie, die een proces van ettelijke boeren tegen hunnen heer, ter zake van eene onmenschelijke behandeling, acht jaren onbeslist hebben gelaten.

FRANKRIJK.

PARIJS *den 24 April.*

Daar de Engelsche troepen in Portugal de Spaansche grenzen zijn genaderd, heeft men de Spaansche troepen tegen de Portugeesche grenzen bijeengetrokken. Beide legers staan tegen elkanderen over, zonder echter eenige vertooning te maken.

NEDERLANDEN.

BRUSSEL *den 25 April.*

De heer *Mone*, professor in de geschiedkunde en bibliothecaris aan de hoogeschool te Heidelberg, is, bij besluit van Z. M. van den 29 Maart ll., benoemd geworden tot gewonen professor in de wijsbegeerte en de letteren bij de hoogeschool te Leuven, en wel uitsluitend tot het onderwijs der statistiek en der geschiedkundig staatkundige wetenschappen.

— Men verneemt uit Munchen, dat met de *Java-Pakket*, in Februarij ll., op de Zeeuwsche stranden vergaan, eene bezending van voorwerpen uit de natuurlijke historie, door den heer *Kollman* te Batavia, voor het Beijersch gouvernement bestemd, verongelukt is. Men voegt er bij, dat eenige dergelijke voorwerpen, door den commissaris-generaal, den burggraaf *Dubus de Gisignies*, aan het museum van Brussel gezonden, zich insgelijks aan boord van dat schip hebben bevonden.

'sGRAVENHAGE *den 23 April.*

Daar er van tijd tot tijd verschillende berigten in publieke tijdschriften zijn geplaatst, rakende zekere *Engeltje van der Vlies*, wonende te Pijnacker, die zeer uit elkander loopen, zoo heeft de provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt, residerende in 's Gravenhage, het niet ongepast geoordeeld, deswege te berigten, dat gemelde *Engeltje*, en die lieden, welke met haar in betrekking staan, opgeven, dat zij, na langzaam in alles verminderd te zijn, sedert Mei 1818 geen droog voedsel, en sedert den 10 Maart 1822 geenen drank heeft genoten; alsmede, dat de patiente, sedert dien laatsten tijd, slechts éénmaal eenigen afgang en tweemaal een weinig urin heeft geloosd. Dat, ten gevolge hiervan, de provinciale commissie voornoemd van het gouvernement dezer provincie, en met toestemming van Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken, op derzelver aanvrage, permissie heeft bekomen, om deswege het noodig onderzoek te doen, en bevonden heeft, dat de opgegevene berigten zeer vele blijken van echtheid dragen; waarop zij besloten heeft, voornd. *Engeltje*, gedurende vier weken, nacht en dag, te laten bewaken door vier vrouwen, uit eene andere stad, en geheel vreemd aan de patiente, die eene beëedigde verklaring hebben afgelegd, dat voornd. *Engeltje* gedurende dien tijd noch gegeten, noch gedronken, en volstrekt geen stoelgang of waterlozing gehad heeft, enz. Zullende het rapport der sub-commissie, met al de daartoe behoorende bescheiden, aan de provinciale commissie voornoemd gedaan, binnen kort bij de patiente te krijgen zijn, tegen betaling van 60 centen, ten haren voordeel.

In naam van de provinciale geneeskundige commissie voorn.:
A. v. STIPRIAAN LUISCIUS, *President.*
C. G. ONTIJD, *Secretaris.*

Van den 24sten. Gisteren avond, te elf uren, is, in de nabijheid dezer stad, in den ouderdom van even 66 jaren, overleden mevrouw *J. C. Ziezenis*, geb. *Wattier*. Gedurende vele jaren was zij het sieraad van het Nederlandsche tooneel, en verwekte zij de algemeene bewondering, wegens hare uitmuntende en onnavolgbare begaafdheden. Allen, die het geluk hebben mogen genieten, deze verdienstelijke vrouw te zien en te hooren, zullen met deelneming de tijding van haren dood vernemen.

AMSTERDAM *den 25 April.*

Naar men verneemt, heeft Z. M. de Koning besloten, dat hier ter stede, ten behoeve van den handel, een groot, afgezonderd Rijks entrepot zal worden opgerigt.

KATWIJK AAN ZEE *den 23 April.*

Gisteren was ons dorp getuige van het droevig vergaan van de visscherspink *Maria Andrietta*, dewelke, van de visscherij terugkeerende, door eenen stijven N. N. O. wind beloopen, in het midden van de branding omsloeg. Van de zeven personen, welke de pink bemanden, zijn er vijf verongelukt, onder welke de schipper *Huig de Vreugd*; de beide geredde personen hebben hun behoud blootelijk te danken gehad aan de buitengemeene vaardigheid en den moed, met welke de reddingsboot, door branding en golven gestuurd, tot hulp en bijstand is aangevoerd geworden.

HAARLEM *den 27 April.*

De drie koopvaardijschepen, aan boord van welke zich de troepen van het onlangs van hier vertrokken bataljon der expeditionaire afdeeling bevinden, zijn gisteren uit Texel naar zee gezeild.

ROTTERDAM *den 25 April.*

Uit het te voren gemelde *zestal* predikanten is, Vrijdag avond, door den Eerw. Grooten Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente geformeerd het navolgend *drietal*: dd. *P. H. Hugenholtz*, theol. doct. te Harderwijk; *H. J. Toll*, theol. doct. te Kampen, en *A. L. van der Boon Mesch*, theol. doct., te Leeuwarden.

Van den 27sten. Op heden is door den Eerw. Grooten Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente beroepen de wel eerw. zeer geleerde heer *Petrus Hermanus Hugenholtz*, s. s. theol. dr. en predikant te Harderwijk.

GRONINGEN *den 30 April.*

De kollekte, welke alhier op den 19 dezer gedaan is voor de ongelukkigen, die in Gelderland door de overstrooming geleden hebben, heeft opgebragt eene som van *f* 1351 — 75.

Aankomst en vertrek van Schepen.

Volgens rapport van kapit. *Rens*, was den 16 Maart ll. in goeden staat zeilende, op de hoogte van Maliega, kapit. *H. P. de Jonge*, met het kofschip *de Snelheid*, van Cette naar Holland gedestineerd. Den 22 April lag te Londen zeilklaar kapit. *R. L. Giezen*, met het smakschip *de Jonge Karel*, om naar Noorwegen te vertrekken. Den 23sten lag te New-Castle kapit. *Jan J. Rink*, met het kofschip *de Vrouw Jacoba*, gedestineerd naar Noorwegen. Den 24sten lag te Londen kapit. *Jan J. Kortrijk*, met het kofschip *de Stad Groningen*, gereed, om op avontuur naar Riga te vertrekken.

De ADMINISTRATEUR VAN 's RIJKS SCHATKIST, in de Provincie *Groningen*, adverteert de belanghebbenden, dat de Coupons der Provinciale Negotiatie, groot *f* 80,000 — 00, *tot het aanleggen van eenen Bepuinden Weg, langs het Adwarder-diep en de Lent, enz.*, verschijnende primo Mei 1827, gelijk mede de Uitgelote Obligatiën no. 80 en 144, zullen worden betaald ten Kantore van den Heer L. U. RENGERS, *Agent van den Algemeenen Rijks-Kassier*, te *Groningen*, welke Obligatiën en Coupons door den Houder behoorlijk moeten worden geteekend.

Groningen den 28 April 1827. *De Administrateur voornd.*
B U S C H.

*** M A R I N E.

De DIRECTEUR en COMMANDANT der MARINE in het Hoofddepartement van de *ZUIDERZEE* brengt door deze ter kennis van zoodanige JONGELINGEN, den ouderdom van VEERTIEN JAREN en daarboven hebbende bereikt, mits *Nederlanders* van geboorte, gezond en sterk van Leden, robust en niet te veel ingedrongen van Postuur, en welke genegen zijn om als SCHEEPSJONGENS in 's RIJKS ZEEDIENST zich te begeven, dat dezelve zich daartoe kunnen aanmelden ten KANTORE van AANNEMING voor 's RIJKS SCHEPELINGEN, op de Kloveniers Burgwal alhier.

Amsterdam den 23 April 1827. *De Directeur en Commandant der Marine in het Hoofddepartement van de Zuiderzee:*
A. K U V E L.

*** DIRECTEUREN DER TOONEEL-LIEFHEBBERIJ, onder de zinspreuk: *de Kunst Verwint*, geven berigt, dat in den *Grooten Schouwburg* zal gegeven worden, op *Zaturdag* den 5 Mei, te 6 uren: DE SPELER of REVENGE-PRAAG, Tooneelspel van IFFLAND.

De Leden van het Departement GRONINGEN, behoorende tot de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, worden verzocht, de Departements-Vergadering bij te wonen, welke op *Woensdag* den 9 Mei 1827, des avonds te 7 uren, in de Gewone Vergaderzaal zal gehouden worden.

Uit naam van het Depart. voornd.:
H. DE RANITZ,
Secretaris.

*** Heden verloste van eene DOCHTER M. ELTJES, Echtgenoote van E. UNIKEN.
Nieuw Stads Kanaal den 26 April 1827.

*** Mijne geliefde Echtgenoote MARIA ANNA VAN SCHERMBEEK beviel heden, in den vroegen morgen, allervoorspoedigst van eene welgeschapene DOCHTER.
Groningen den 29 April 1827. H. C. VAN HALL.

*** Getrouwd:
HARKO ILPZEMA SCHUTTER
en
JANTJE TER SPILL.
Groningen den 26 April 1827.

*** Getrouwd:
REINT GERHARDUS KOOPS, van de *Oude Pekel-A*, en
BERENTJE REINDERS, van *Groningen*.
Groningen den 27 April 1827.

*** Heden middag overleed alhier, in den hoogen ouderdom van ruim 86 jaren, LUITJE MULDER, in leven oud-*Raadsdienaar dezer Stads Regering.* — 's Mans braaf karakter en bereidwillige dienstvaardigheid deden hem de gunst en toegenegenheid van het Bestuur, hetwelk hij dienstbaar was, verwerven; terwijl die zelfde hoedanigheden, gepaard met eene zachte inborst, hem de liefde van zijne naastbestaanden, en de achting der genen, die hem kenden, verzekerden.
Groningen den 26 April 1827. *Mr.* J. H. QUINTUS, *Executeur-Testamentair.*

*** Den 27 April overleed, tot onze droefheid, ons eenigst Zoontje WILHELM FERDINAND, oud 5 jaren en 5 maanden.
W. G. H A U F F.
M. A. C. H A U F F, geb. ROIJER.

*** Op den 14 dezer overleed te *Schapen*, in het Graafschap *Lingen*, onze beminde Broeder, Oom en waardige Compagnon B. TEIJSSEN, in den ouderdom van ruim 71 jaren. — Geven hiervan kennis aan de Familie zoo wel, als aan des overledenes Vrienden en Bekenden in deze Provincie.
Groningen den 28 April 1827. D. TEIJSSEN & COMP.

TWEEDE DIRECTIE VAN FORTIFICATIËN.
OPENBARE AANBESTEDING.

Krachtens dispositie van Z. M., en opgevolgde autorisatie van Zijne Koninklijke Hoogheid den *Commissaris-Generaal van Oorlog*, zal, behoudens Hoogstdeszelfs nadere goedkeuring, door den *Generaal-Majoor*, *Directeur* in bovengemelde Directie, of, bij deszelfs afwezigheid, door den *eersten Luitenant eerstaanwezenden Ingenieur*, J. CARSTEN, te *Delfzijl*, in het openbaar worden aanbesteed:

Het MAKEN en LEVEREN van vierduizend stuks AARDZAKKEN.

Deze besteding zal geschieden op *Vrijdag*, den *vierden* Mei 1827, des voormiddags te 11 uren, in *het Posthuis*, bij J. WEITS, te *Delfzijl*, alwaar het Bestek, 14 dagen vóór den dag der Besteding, zal ter lezing liggen; terwijl nadere informatiën zijn te bekomen bij den *eersten Luitenant eerstaanwezenden Ingenieur* voornoemd.

*** De VOLMAGTEN tot het BESTUUR van den *NOORD-POLDER* houden op den eersten Junij aanstaande, van des morgens *negen* tot des avonds *vijf* uren, bij C. BACKHUIS, te *Groningen*, ZITTING, ter AFLOSSING van de OBLIGATIËN no. 4, 35, 93, 105, 111, 205, 214, 218, 251 en 274; alsmede no. 33 der Negotiatie van het vorige jaar; voorts ter betaling der COUPONS tot dien tijd verschenen.

Warffum den 28 April 1827. *De Boekhouder der Volmagten voornoemd:*
L. P. R Ö M E L I N G H.

, De *COMMISSIE*, *belast met het* AANKOOPEN *van* KAVALLERIE PAARDEN *voor het* RIJK, maakt bij deze aan de belanghebbenden bekend, dat zij hare Zittingen geopend heeft te *Groningen*, ten huize van den Kastelein COPINGA, buiten de Heere-poort, alwaar zij dagelijks, uitgezonderd des *Zondags*, zal vaceren, van des morgens 9 tot 1 uur namiddag, tot en met den 8 Mei aanstaande.

Kunnende een iegelijk, welke genegen mogt zijn, om zijne PAARDEN ter Verkoop aan te bieden, zich aldaar begeven; terwijl de Voorwaarden, waarop deze Paarden worden aangekocht, alsmede derzelver vereischten, reeds alom bij gedrukte Advertentiën zijn bekend gemaakt.

, Al degenen, welke iets te vorderen hebben van, of schuldig zijn aan de Nalatenschap van wijlen den Heer H. P. ROSS, in leven *Kunstschilder* te *Groningen*, en de zoodanigen, die het een of ander, tot dien boedel behoorende, onder zich hebben, worden verzocht daarvan, ten spoedigste opgave, betaling of uitreiking te doen aan den Heer DE HOSSON, wonende boven den Onderwijzer B. BRUGSMA, in de Oude Boteringe-straat, te *Groningen*.

Scheemda H. J. VAN DIJK.
den 20 April 1827.

, Het *KANTOOR* van den ondergeteekende is HEDEN, 1mo Mei, VERPLAATST van de Ossemarkt naar de Oude Kijk-in-'t Jat-straat, tegen over de Visscher-straat.

J. J. VAN BULDEREN.

, *HEDEN* NAMIDDAG,

precies te 3 uren te beginnen: vervolg van den Verkoop voor het NIEUWE BOELHUIS, in de Kleine Gelkinge-straat, van allerhande uitmuntende HUISMEUBELEN, kostelijk LINNEN, TAFELGOED, KLEEDEREN, ENZ. ENZ.

, MORGEN, *WOENSDAG*,

voormiddag te 11 uren, zal, voor het NIEUWE BOELHUIS, in de Kleine Gelkinge-straat, worden Verkocht: eene groote partij allerbeste WESTFAALSCHE EKKELHAMMEN; vóór den Verkoop te bezien.

, *WOENSDAG* en *DONDERDAG*, den 2 en 3 Mei 1827, zullen, door de *Firma* BOS en COMP., ten huize van D. VAN DEN BERG, te *Helpman*, *finaal*, op gewoon Credit, worden Verkocht: fijne en andere LAKENS, DUFFEL, BAAIJEN en andere WOLLEN STOFFEN; voorts allerhande KATOENEN, BONTEN, DOEKEN, HEMDEN- en andere LINNENS, en veel meer ARTIKELS van dien aard, die alsdan ter Tafel zullen worden gebragt.

, Aanstaanden *VRIJDAG*, den 4 Mei 1827, des morgens te elf uren, zullen, door de *Firma* BOS & COMP., op de Groote Markt, worden Verkocht: een Koperen UITHANGBORD, dito groote KETELS, IJzeren SCHROEVEN en dito PLATEN, een beste KINDERWAGEN, SCHRIJFBUREAU, onderscheidene VISCHNETTEN en veel meer andere GOEDEREN.

, *MAANDAG*, den 7 Mei 1827 en volgende dagen, zal, voor het NIEUWE BOELHUIS, ... , worden Verkocht: een deftige INBOEDEL, bestaande in eene fraaije groote KASTKLOK en andere KLOKKEN, modern EIKENHOUTEN BUREAU, dito STOELEN met Trijpen en Matten Zittingen, een zoo goed als nieuw LEDEKANT met bonte GORDIJNEN, KABINETTEN, KOPER en TIN, Verlakte GOEDEREN, PORSELEIN, GLAS- en AARDEWERK, beste BEDDELINNENS en TAFELGOED, kostelijk BEDDEGOED en veel meer andere deftige MEUBELEN; voorts een uitmuntend compleet VROUWEN LIJFSTOEBEHOOREN, dito MANS KLEEDEREN, GOUD en ZILVER, ENZ. Alles kan worden bezien *Zaturdag* bevorens, des namiddags van 2 tot 6 uren; nader informatie bij R. J. ROOS.

, Op *WOENSDAG*, den 2 Mei 1827 en volgende dagen, telkens te beginnen des voormiddags te 10 uren, zullen er, door de ASSOCIATIE *van NOTARISSEN*, te *Groningen*, voor het BOELHUIS op den Karolie-weg alhier, publiek worden Verkocht: diverse HUISMOBILIA, bestaande in KABINETTEN, MAHONIE- en EIKENHOUTEN SECRETAIRES, FORTE-PIANO, COMMODE, LEDEKANT met Behang, TREK-, LADE- en andere TAFELS, STOELEN met Zwarte Zittingen, fraaije SPIEGELS, SCHILDERIJEN, PORSELEIN, GLAS- en ander AARDEWERK, KOPER en TIN, BEDDEGOED, LINNEN, LIJFSTOEBEHOOREN, GOUD en ZILVER; voorts GLADMANGELS, fraaije KAGCHELS met PIJPEN, KOFFERS, eenige BOEKEN en meer andere GOEDEREN.

Alles te bezien des daags vóór den Verkoop, des voormiddags van 10 tot 12 en des namiddags van 2 tot 5 uren.

, Op *MAANDAG*, den 7 Mei 1827, des namiddags te twee uren, zal er, door de ASSOCIATIE *van NOTARISSEN*, te *Groningen*, in den Tuin van wijlen den Heer *Vice-President Mr.* A. VAN PEER, gelegen in de Violen-straat alhier, worden overgegaan tot den publieken Verkoop van eene aanzienlijke partij GEWASSEN, bestaande in een aantal ORANJE- en CITROENBOOMEN, van twee tot zes voeten hoog; voorts verscheidene soorten van GERANIUMS, FICOÏDESSEN, ALOË'S, MAANDROZEN, CAMELIA'S, PIRUS, JAPONICA'S, MELALEUCA'S, NAHUSIA'S, OLEANDERS, LAURUSTINUSSEN en andere GEWASSEN, nagelaten door welgemelden Heer, *Mr.* A. VAN PEER.

Een en ander kan des Zaturdags vóór den Verkoop, en wel des namiddags van twee tot vijf uren, in opgemelden Tuin, in oogenschouw worden genomen.

, AANSTAANDEN MAANDAG,

den 7 Mei 1827, zullen, voor het BOELHUIS van den *oud*-Weesheer H. BRAAM & CONS., in de Pelster-straat, des voor- en namiddags, Verkocht worden: KOPER, TIN- en VERLAKT GOED, BUREAU, GLADHOUTEN GLAZENKAST, STOELEN, TAFELS, SPIEGELS, VLOERKLEEDEN en KARPETTEN, LINNEN en TAFELGOED, BEDDEGOED, een geheel MANS en VROUWEN LIJFSTOEBEHOOREN, HOROLOGIËN en eenig ZILVERWERK; — alles te bezien op *Zaturdag* den 5 Mei, des namiddags van 2 tot 5 uren.

, VERKOOPING VAN BOEKEN,

op *Woensdag* den 2 en *Donderdag* den 3 Mei 1827, telkens des namiddags van 2 tot 5 uren, in het Zijlvester-huis te *Onderdendam*; nagelaten door wijlen den WelEerw. Heer HENRICUS GOOSZEN, in leven *Predikant* te *Onderwierum*.

De CATALOGUS is verkrijgbaar bij W. ZUIDEMA, te *Groningen*, en ten huize van Verkoop.

, VERKOOPING VAN BOEKEN,

op *MAANDAG* den 7 en 8 Mei, ten huize van L. VAN DER MOLEN, aan de Groote Markt, grootendeels nagelaten door wijlen den Weleerw. Heer F. SNETLAGE, in leven *Predikant* in *den Andel*, waaronder vele voorname WERKEN, AUCTORES CLASSICI, &c., &c. alle fraai geconditioneerd, voorkomen, waarvan de *CATALOGUS gratis* bij W. VAN BOEKEREN te bekomen is.

, HOUTVEILING.

, De Notaris J. J. DE BLECOURT, residerende te *Wildervank*, zal publiek, onder werkelijke Houtkoopers, Veilen: Eene voor Scheeps rekening aangevoerde extra mooije lading STETTINER GREENEN BALKEN, waaronder eenige MASTBALKEN en MOLENROEDEN. Deze Veiling zal gehouden worden op *Zaturdag*, den 5 Mei, des voormiddags te 10 uren, aan den Houtzaag-Molen van WILKENS en ENGELSMAN te *Veendam*. Liggende het HOUT genommerd in de Vaart aldaar, en alwaar de Notitiën te bekomen zijn.

, Mr. R. DE SITTER, openbaar Notaris, residerende te *Winschoten*, gedenkt, ten verzoeke van HARKE ALBERTS DIJKHUIS en de ERVEN van wijlen diens Vrouw ANTJE JANS ABELS, publiek ter Verkoop te presenteren:

I. Eene kapitale BEHUIZING en SCHUUR, zijnde een neringrijk *Winkelhuis*, met den TUIN daar achter gelegen, staande te *Oostwold*, wordende thans bewoond bij JAN HARKES DIJKHUIS.

II. Eene BEHUIZING en TUIN, no. 75, mede te *Oostwold* gelegen, wordende bewoond bij JAN DERKS LOOIJINGA en Vrouw.

Beide om te aanvaarden op den 1 Mei 1828.

Deze Verkoop zal plaats hebben op Dingsdag den 15 Mei 1827, des avonds te 5 uren, ten huize van JAN HARKES DIJKHUIS te *Oostwold*, alwaar, en ten Kantore van den Notaris, de Voorwaarden van Verkoop, drie dagen bevorens, ter lezing zullen liggen.

, SORMANI, aan de Groote Markt, heeft hiermede de eer te berigten, dat een groot gedeelte der GOEDEREN, tot zijne *Nieuwe Voorjaars-Sortering* behoorende, reeds is aangekomen en waaronder eene zeer komplete partij, naar den nieuwsten smaak gekozene, LANGE SCHALS en OMSLAG-DOEKEN, in alle soorten en voor alle onderscheidene standen voegzaam en geschikt.

Voorts vele kleine, mede zeer nieuwe ZIJDEN en GAZEN DOEKJES en TICHUS, ZIJDEN, HALFZIJDEN STOFFEN en BARÈGE voor KLEEDJES; terwijl de overige Artikelen, als alle GEBORDUURDE WITTE GOEDEREN, benevens MUTSEN, KANTEN, ENZ. en hetgeen gewoonlijk meer bij hem gevonden wordt, *inwendig acht dagen* zullen aangekomen zijn, wanneer hij meer dan ooit in staat zal zijn, een' ieder zijner begunstigers naar genoegen te kunnen bedienen; voortdurende eene opregte bediening verzekerende, beveelt hij zich in eens ieders gunst.

, NB. De *Horologiemaker* H. W. SCHILT, oudste Zoon van WILLEM SCHILT, berigt zijne Stad- en Landgenooten, dat hij met den 1 Mei van woonplaats verandert, van uit de Nieuwe naar het WIJDE van de OUDE EBBINGE-STRAAT, op den hoek van de KWINKENPLAATS, lett. B no. 140, en aldaar blijft continueren in het Verkoopen en Herstellen van HOROLOGIËN en PENDULEN; verzoekt, bij voortduring, de gunst van zijne begunstigers en verder publiek.

, LEEST HIER.

De *Horologiemaker* J. W. SCHILT, in de Nieuwe Ebbinge-straat, het derde Huis van den Boog, berigt aan zijne Stad- en Landgenooten, dat hij die AFFAIRE in het Huis van wijlen zijnen Vader WILLEM SCHILT blijft VOORTZETTEN, en zich aldaar gerecommandeerd houdt in het Verkoopen en Herstellen van ZAKHOROLOGIËN, PENDULES en andere UURWERKEN, en zal trachten, door eene goede behandeling zich de toegenegenheid zijner Begunstigers waardig te maken.

, De ondergeteekende maakt bij deze aan het geachte publiek bekend, dat hij door Aankoop EIGENAAR is geworden van, en op heden aanvaard heeft het Huis, voorheen bewoond door den *Koopman* L. BOEKHOUD, in de Gulden-straat, en aldaar zal continueren in het Verkoopen van beste GEBRANDE en ONGEBRANDE KOFFIJBOONEN, benevens alle soorten van KRUIDENIERSWAREN, STERKE DRANKEN, LIKEUREN en WIJN; terwijl hij zich beijveren zal, door zuinige prijzen, goede Waren en eene voorkomende behandeling, zijne Stad- en Landgenooten genoegen te geven, verzoekt hij vriendelijk derzelver gunst.

A. HAZELHOFF.

NB. Ook is bij denzelven dagelijks FRISSCHE WITTE MOSTAARD te bekomen.

, De Ondergeteekende maakt door deze aan zijne Begunstigers bekend, dat hij VERHUISD is uit de Oude Boteringe-straat naar het wijde van de Oude Ebbinge-straat, het 4de Huis van de Kwinkenplaats, en aldaar in de AFFAIRE blijft continueren; recommandeert zich ten dien einde in de gunst zijner Vrienden en Bekenden

E. DE GRIJS,
Vleeschhouwer.

, De Ondergeteekende maakt hier mede bekend, dat hij het *HOUTSTEK* van den Heer WILLEM ARKEMA op HEDEN heeft OVERGENOMEN, en hij voorzien is van allerhande soorten van gezaagd en ongezaagd VUREN en GREENEN HOUT, EIKEN KISTHOUT en HOEPELS; verzoekt eens ieders gunst en belooft eene prompte en civiele behandeling.

Groningen GERBRAND VAN CALCAR.
den 1 Mei 1827.

, De ondergeteekende, ROUWMANTEL-VERHUURDER, maakt aan zijne begunstigers bekend, dat hij Verhuisd is van achter Der A-Kerk, naar Schoolholm, het tweede huis voorbij de A-School, en aldaar blijft continueren in het Verhuren van ROUWMANTELS, alsmede in het Tappen en Verkoopen van STERKE DRANKEN, PIJPEN en VRIESCHE TABAK.

Verzoekt vriendelijk eens ieders gunst, en belooft eene billijke behandeling.

K. WILKENS.

, De ondergeteekende brengt bij deze ter kennis van het geëerde publiek, dat hij verhuisd is uit de Heere- naar de Gulden-straat, lett. K no. 3, en aldaar continueert met het maken van allerhande soorten van MAHONIE- en EIKENHOUTEN MEUBELEN; verzoekende gunst en recommandatie, belovende eene goede en civiele behandeling.

J. FISCHER.

, De Ondergeteekende recommandeert zich aan het Publiek in het BEKLEEDEN van STOELEN, CANAPÉ'S, LEDEKANTEN en WAGENS; alsmede in het MAKEN van MATRASSEN, KAMERBEHANGEN, enz.; belooft eene prompte en civiele behandeling.

J. HUISMANS,
in de Ooster-straat.

, De STROO-HOEDENMAKER *A. HARDIJ* VERHUIST met den 1 Mei uit het Huis van G. VEERSEMA, in de Ooster-straat, naar de Poele-straat, het vierde Huis van de Groote Markt, naast den Heer FOLMER; verzoekt aldaar een ieders gunst en recommandatie.

A. HARDIJ,
Stroo-Hoedenmaker.

, UIT DE HAND TE KOOP of TE HUUR, om voort te aanvaarden: eene WONING met een' TUIN er bij, staande en gelegen in de Kleine Steentilstraat, aan den Wal, geschikt tot een VOERWERK en KOEMELKERIJ. Te bevragen in de Peper-straat, lett. R no. 63.

, NB. *TE HUUR*, om voort te kunnen aanvaarden: TWEE KORENZOLDERS. Te bevragen bij JAN WOLTERS, aan het Damsterdiep.

, Een PAKHUIS en KORENZOLDER *TE HUUR*. Te bevragen bij T. FOLMER.

NB. Op heden wordt *IN HUUR* gevraagd: een PAKHUIS of LOKAAL, tot Berging van Goederen, liefst in het midden der Stad. Adres bij den *Makelaar* R. SWARTWOLT, over de Draaibrug.

, *VERPLAATSING*. — C. F. MARIA FARINA, alleroudste Stooker van het opregte EAU DE COLOGNE, te *Keulen*, aan het Hof van Z. M. den Koning van Groot-Brittanje begunstigd, en bijzonderlijk daartoe benoemd als de eenigste Stoker van hetzelve, ook als zoodanig gepatenteerd door Z. M. den Koning van Pruissen, enz., heeft de eer, zijne talrijke Vrienden en Begunstigers door deze bekend te maken, dat zijn Etablissement, voorheen op het Droogbak, met Februarij naar de *Oude Teertuinen*, n°. 35, te *Amsterdam*, verplaatst is, alwaar dit echt *EAU DE COLOGNE* tot den billijksten prijs en met den meesten spoed te bekomen is.

, Bij E. DE BOER en ZOON, *gekwalificeerde Kollekteurs* der *KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ*, zijn, voor de 136ste LOTERIJ, waarvan de TWEEDE KLASSE op *Maandag* den 30 April 1827 begint te Trekken, te bekomen: LOTEN en GEDEELTEN DERZELVE, IN KOOP en voor ALLE KLASSEN, volgens *Prijs-Courant*; alsmede in HUUR, een geheel Lot *f* 9, Half *f* 4 — 50, Kwart *f* 2 — 25, en een Achtste *f* 1 — 12½.

, ANDERS en HANS DEDEKAM, te *Arendahl*, in *Noorwegen*, zich voortdurend bevelende aan alle *KOOPLIEDEN* en *SCHIPPERS*, hebben, langs dezen weg, de eer dezelven te informeren, dat bij hen te bekomen zijn: goede nieuwe Toppige GREENEN en VUREN BALKEN, JUFFERS, PALEN en andere HOUTWAREN, tot de billijkste prijzen, met gewone prompte behandeling.

, OUDERS of VOOGDEN, genegen zijnde hunnen *ZOON* of *PUPIL* in den GRAANHANDEL op te leiden, kunnen zich vervoegen bij den DRUKKER DEZER. Brieven *Franko*.

, TWEE KOPERSLAGERS KNECHTEN, kunnen terstond Werk bekomen bij

Groningen G. J. BERING.
den 1 Mei 1827.

, Een KAMERBEHANGERSKNECHT, terstond Werk begeerende, vervoege zich, hoe eerder zoo liever, bij H. ALBRONDA, *Kamerbehanger* in de Oude Ebbinge-straat.

, Een HUISKNECHT, van goede Getuigenissen voorzien, Dienst begeerende, vervoege zich bij den DRUKKER DEZER.

, Eene KEUKENMEID, van gevorderde jaren en van goede Getuigenissen voorzien, in eene stille Huishouding, tegen Mei, Dienst begerende, vervoege zich bij den DRUKKER DEZER.

, Eene KEUKENMEID, van goede Getuigschriften voorzien, bij toeval buiten Dienst zijnde, zag zich gaarne geplaatst in dezelfde betrekking. Adres bij den DRUKKER DEZER.

Te *GRONINGEN*, bij de ERVEN van de Wedw. A. S. HOITSEMA, in de Oude Boteringe-straat. Met *autorisatie*.

BIJVOEGSEL,
BEHOORENDE TOT DE
GRONINGER COURANT,
van *Dingsdag den 1 Mei* 1827. No. 35.

PUBLICATIE.

BURGEMEESTER en WETHOUDEREN der Stad *Groningen* brengen bij deze ter kennis van de Ingezetenen, dat de Raad dezer Stad, overwegende, dat de algemeene nood, veroorzaakt door de hier ter Stede geheerscht hebbende ziekte, aanleiding gegeven heeft, dat men is afgeweken van de bepalingen, gemaakt op het Behandelen van Inwendige en Uitwendige Zieken, door de Stads Doctoren en den Stads Chirurgijn, en wel bepaaldelijk die, welke zijn voorgeschreven bij derzelver instructie, gearresteerd bij den Raad, den 13 December 1819; overwegende, dat, nu deze reden heeft opgehouden te bestaan, men ook verpligt is, om meer spaarzaam te zijn in het gratis uitreiken van hulp; overwegende echter, dat de menigvuldige zwakken, welke nog uit die ziekte zijn achtergebleven, niet toelaten, om voor als nog geheel terug te komen tot de oorspronkelijke bepaling, om het uitreiken van geneeskundige hulp alleen te bepalen tot lijders, welke door eene der Diakoniën worden bedeeld;

Heeft goedgevonden vast te stellen:

Art. 1. Voor zieken, waarvoor geneeskundige hulp wordt verlangd, zal, wanneer zij door eene der Diakeniën bedeeld worden, hiervan een bewijs van een' der Diakenen hunner Kluft, en voor hen, die niet bedeeld zijn, een bewijs hunner nooddruft worden gevraagd van den Wijkmeester hunner Wijk.

2. De Diakenen zullen dit bewijs aan de bedeelden afgeven, zoo als ook de Wijkmeesters, doch deze laatsten niet anders, dan nadat hun door gedaan onderzoek zal zijn gebleken, dat werkelijk de toestand der zieke, of het huisgezin, zoodanig zij, dat de middelen hun ontbreken, om op eene andere wijze geneeskundige hulp te bekomen.

3. Te gelijk met deze bewijzen, zal de Diaken of Wijkmeester afgeven een gedrukt biljet, met het woord *Armen*, waarvan de exemplaren op het Stadhuis te bekomen zijn.

4. Deze gedrukte biljetten zullen, goed zigtbaar, vastgehecht worden, en moeten blijven op de buitenzijde van de voordeuren der woningen van de zieken.

5. Geen der Stads Doctoren of Chirurgijn zal, als zoodanig, een recept aan iemand mogen voorschrijven op de Stads Apotheek, dan nadat hem een zoodanig bewijs zal zijn vertoond.

6. Even zoo min zal een der Stads Doctoren of de Chirurgijn, als zoodanig, een' zieke voor de tweedemaal mogen bezoeken, of hem een recept op de Stads Apotheek afgeven, wanneer het gedrukt Armbiljet niet zigtbaar aan de deur van zijne woning is gehecht.

7. Voor de recepten op de Stads Apotheek zullen biletten worden gedrukt, voorzien met de woorden, *voor de Armen* en het Stads Wapen, welke ter Stads Secretarij voor de Stads Doctoren en den Chirurgijn verkrijgbaar worden gesteld.

8. Door den Stads Apotheker zullen geene recepten worden aangenomen, die niet op de, bij het vorig artikel, genoemde biljetten, overeenkomstig de bestaande Wetten, zijn geschreven, noch ook, dan nadat hem zal zijn overgegeven het bewijs van onvermogen, bij artikel 1 genoemd.

9. Hij zal verpligt zijn, deze bewijzen te liasseren, en te bewaren, om door de Directie over de Apotheek te kunnen worden nagezien en vergeleken met de namen van hen, waarvoor de recepten zijn bereid.

10. Bijaldien voor Dienstboden geneeskundige hulp van de Stads Doctoren wordt verlangd, zal daartoe schriftelijke aanvrage door het hoofd des huisgezins worden gedaan, met opgave van hunnen behoeftigen toestand en de noodzakelijkheid der ondersteuning; deze schriftelijke aanvrage zal door den Wijkmeester, na zich van de waarheid daarvan overtuigd te hebben, worden bevestigd, en daarmede voorts worden gehandeld, als met de bewijzen in artikel 1 gemeld.

11. Het bepaalde bij artikel drie en volgende, nopens het op de deur hechten van een biljet, zal ten opzigte van dienstboden niet van toepassing zijn.

12. De bewijzen van onvermogen en van bedeeling door eene der Diakeniën, bij deze gevorderd, zullen, bij weder instorting van den zieke, niet langer geldig zijn, dan gedurende eene maand, nadat de zieke zal zijn herstelde of het laatst recept aan denzelven zal zijn afgegeven.

En opdat zulks ter kennis van een' ieder kome, zal deze in de Groninger Courant geplaatst en voorts aangeslagen worden, waar zulks te doen gebruikelijk is.

Gedaan op het Raadhuis in *Groningen*, den 26 April 1827.

Burgemeester en Wethouderen: J. F. VAN IDDEKINGE.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: R. LOHMAN.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen* zijn voornemens, ten overstaan van derzelver Gecommitteerde, op Zaturdag, den 5 Mei 1827, des voormiddags te elf uren, in een der Vertrekken op het Raadhuis dezer Stad, publiek aan de minstaannemenden Uit te besteden de navolgende Werken, als:

1°. *Het Repareren der Straten.*
2°. *Het Schoonhouden van het Wandelpad op de Wallen.*
3°. *De Keijen-straat buiten de Heere-poort.*
4°. *Het onderhoud van de Pompen en Riolen in deze Stad.*
5°. *Het Schoonhouden der Muren en Grachten om de Stad.*
en
6°. *Het Schoonhouden der Markten en Pleinen in deze Stad.*

Waarvan de Conditiën van heden af ter Stads Secretarij ter lezing liggen.
Groningen den 26 April 1827.

Burgemeester en Wethouderen: J. F. VAN IDDEKINGE.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: R. LOHMAN.

LIJST VAN DE HEEREN MEDICINAE DOCTOREN EN KANDIDATEN, *welke in de Wijken dezer Stad praktizeren.*

De Heer *Dr.* J. MUNNIKS praktizeert van de Kijk-in 't Jats-boog, langs de Haven Zuidzijde, om het Ameland langs het A-diep Oostzijde, tot aan de Brugge-straat, de Noordzijde van Brugge-straat en van A-Kerkhof, de Westzijde van de Stoeldraaijer-straat en de Oude Kijk-in 't Jat-straat, Achter-de-Muur naar den Vischhoek en den Vischhoek zelven, Visscher-straat, Laan, Turftoren-straat, Lutkenieuw-straat, Groote en Kleine Krom-elleboog en de Lambuininge-straat.

De Heer *Dr.* J. B. DE LA FAILLE praktizeert langs de Oostzijde van de Nieuwe Kijk-in 't Jat-straat, en de Westzijde van de Nieuwe Ebbinge-straat, en al de groote en kleine Straten, tusschen deze beide gelegen, te weten: de Noordzijde van het Loopende Diep, Markt-straat, de drie Kerk-straten, het Nieuwe Kerkhof, Violen-straat, Ebbinge-Poorten Wal, de geheele Nieuwe Boteringe-straat, Kleine Leliën-, Kruis- en Appel-straten.

De Heer *Dr.* A. A. SPORON praktizeert langs de Zuidzijde van het Loopende Diep van de Ebbinge- tot aan den Kijk-in 't Jats-boog, Oostzijde van de Oude Kijk-in 't Jat-straat en Stoeldraaijer-straat, Noordzijde van de Vischmarkt, en tusschen Beide-Markten, het Soepen-straatje, Gulden- en Zwane-straten, den Achter-de-Muur bij dezelve, de Broer-straat, Achter-de-Muur van de Kijk-in 't Jat-straat tot aan de Ebbinge-straat, oude Boteringe-straat, Groote en Kleine Butjes-straten, Paulus-gang, het Klooster, de Geestelijke Maagden-straat, Stal- en Hoog-straatje, Noordzijde van de Groote Markt tot aan de Ebbinge-straat; voorts de Harderinge-straat Westzijde, Breede-Gang, Folkeringe-straat, Joden-straat, Nieuwstad en het Zuiderdiep, van daar tot aan de Harderinge-straat, en de Zuidzijde van het Zuiderdiep van de Harderinge-straten-boog tot aan en met den Hanebijters-gang.

De Heer *Dr.* A. J. WIJNNE praktizeert van af de Krane-poort, de Westzijde van het A-diep, de Zuidzijde van de Brugge-straat en van het A-Kerkhof, tot aan de Folkeringe-straat en al de groote en kleine straten, Zuid- en Westwaarts buiten deze linie gelegen, te weten: de Slemender-straat, Krane-poorten-Wal, Pottebakkers- en Reitemakers-Rijgen, Kleine A, Schuitemakers-straat, Munnike- en Schoolholm, Toren-straat, het Woertje, Nieuwstad en Noordzijde van het Zuiderdiep, tot aan de Folkeringe-straat, Zuidzijde van het Zuiderdiep, van den Hanebijters-gang tot en met de Zuider-kuipen, de Driemolendrift, Jonker-straat en het Bosch achter den Wal; voorts buiten de Krane- en A-poorten.

De Heer *Dr.* D. DE VRIES REILINGH praktizeert in de Oude Ebbinge-straat, langs de Oostzijde van de Groote Markt, de Oostzijde van de Oosterstraat tot aan de Ooster-poort, den Singel, Westzijde van het Schuitendiep, Zuidzijde van het Damsterdiep, buiten het Kleine Poortje Oostzijde van het Diep, en al de groote en kleine Straten, tusschen deze beide liniën gelegen, namelijk: Hof-straat, Kattenhage, Jacobijner-straat, Kreupel-straatje, Groote Kerkhof, Turf-straat, de geheele Achter-de-Muur, St. Jans-straat, Pontjes-straat, Poele-straat, Groote en Kleine Peper-straat, Papen-gang, Kattendiep, Groote en Kleine Steentil-straten, Rademarkt Oostzijde, Molen-straat, Veulsen Kosters-gang, Batten-, Korvenmakers- en Moeskersgangen, West- en Oostzijde van het Winschoterdiep, Snikkevaarders-gang en achter den Wal.

De Heer *Med. Cand.* G. A. STRATINGH, praktizeert langs de Zuidzijde van de Groote- en Vischmarkten tot aan de Harderinge-straat, de Harderinge-straat Oostzijde, Ruiter-straat tot aan den Wal, Westzijde van de Ooster-straat en de Rademarkt, en de groote en kleine Straten tusschen deze twee liniën gelegen, Gelteringe-straat, Heere-straat, Pelster-straat, Nieuwstad, achter het Pelster Gasthuis, Heilige Geest-straat, Bruine Ruiter-straat, Hoog-straatje, Carolieweg, Zuid- en Noordzijde van het Zuiderdiep, van af de Harderinge-straat tot aan de Ooster-poorten-boog, Konings-gang, Prinsen-straat en de Driften aldaar, Groote en Kleine Raam-straat, en de Heere-poorten Molendrift; voorts alles, wat buiten de Heere- en Ooster-poorten gelegen is.

De Heer *Med. Candid.* J. BOSMAN TRESLING is aan huis te spreken des middags van half een tot half twee uren, en praktizeert aan de Oostzijde van de Nieuwe Ebbinge-straat, de Koren-straat, Wip-straat, het geheele Boterdiep, Bloem-straat, Kruidlaan, Musschen-, Breede- en Smakkers-gangen, Nieuwe en Oude Weg, aan den Wal, Armhuis aldaar, Damsterdiep Noordzijde, Loppersummer-, Pluimers-, Groote-, Kleine- en Brouwers-gangen, en de Oostzijde van het Schuitendiep.

De Heer *Med. Cand.* M. NAUTA PETERS is aan huis te spreken des middags van half een tot half twee uren, en praktizeert in de Nieuwe Kijk-in 't Jat-straat Westzijde, van de Kijk-in 't Jats-boog tot aan den Wal, aan de Noordzijde van de Noorder-haven tot aan den Wal, Haven-straat, Spinhuisstraat, Groote Leliën-straat, Violetten-steeg, Groote Rozen-straat, Groote Kruis-straat en Groote Appel-straat.

De Gepasporteerde Fuselier *B. G. Klijn* wordt verwittigd, dat er bij den Heer Kommandant dezer Stad en Vesting Papieren van belang voor hem voorhanden zijn, waar hij dezelve kan afhalen.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Maandag, den 23 April.

De vergadering wordt te half twee uren geopend. De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Aan de Kamer wordt medegedeeld: 1°. eene Koninklijke boodschap, waarbij aan de Kamer wordt gezonden eene kopij van de conventie, met den Senaat van Bremen gesloten, wegens de wederkeerige afschaffing van het *jus detractus* en de belasging op de landverhuizing. Aangenomen voor notificatie en besloten het stuk te doen drukken en rond te deelen.

2°. Eene Koninklijke boodschap, houdende kennisgeving, dat de heer *Guericke*, administrateur voor de registratie en het kadaster, door Z. M. gecommitteerd is, om bij de aanstaande discussie over de wet, wegens eene meer evenredige verdeeling der grondbelasting, die wet te verdedigen. Aangenomen voor notificatie.

Bij onderscheidene boodschappen brengt de Eerste Kamer der Staten-Generaal ter kennis van de Tweede Kamer, dat zij zich heeft vereenigd met de aan haar toegezondene ontwerpen van wetten wegens het budjet, het tarief, de schutterijen, de grondscheiding tusschen Luik en Limburg, wegens de regterlijke magt, alsmede met het voorstel van den heer *Beelaerts*, tot het in werking brengen van art. 7 van den titel *van het huwelijk*, in het nieuwe Burgerlijke Wetboek. Aangenomen voor notificatie.

Zijn ontvangen vijf rekesten, strekkende tot het behoud van kantons-geregten in onderscheidene gemeenten van Luxemburg, Limburg en Namen. Zij worden naar de commissie verzonden.

De Heer *Secus* doet, namens de commissie tot de petitiën, verslag, wegens het verzoekschrift van den Heer *Burdine*, lid van de Provinciale Staten van Luik, zich beklagende wegens de kadastrale werkzaamheden, in het kanton Avesne verrigt. De commissie stelt voor, het rekest ter griffie neder te leggen; eenige leden vragen daarenboven het drukken van het rapport.

De Heer Baron *van Sijtzama* maakt eenige aanmerkingen op dit rekest, zeggende, dat de rekestrant juist het tegendeel aantoont van hetgene hij wilde bewijzen, en dat hier de schoone zijde is van het kadaster.

De Heeren *Sijpkens* en *Sandberg* antwoorden den Heer *van Sijtzama*.

Wordt besloten, dat het rekest ter griffie zal worden nedergelegd en het rapport gedrukt.

Vervolgens is nog door den President berigt gegeven, dat bij hem ontvangen is de concept-wet, inhoudende een nieuw wetboek van straffen, tevens met eenen brief van den Heer Secretaris van Staat, berigtende, dat Z. M. hetzelve aan de vergadering heeft willen mededeelen, schoon de zitting te verre verloopen is, om de wet tot onderwerp der beraadslagingen te maken.

De deliberatiën, over de concept-wet op de nieuwe verdeeling der grondbelasting, zijn op aanstaanden Woensdag bepaald.

De vergadering is gescheiden te 3 uren.

Zitting van Woensdag, den 25 April.

De vergadering wordt te half elf uren geopend; de notulen der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

De Minister van Financien en de heer *Guericke*, administrateur der registratie, van het kadaster en van de loterijen, bezetten de voor hen bestemde fauteuils.

De *President*: Ik heb een verzoekschrift van den heer *Cornelissen*, van Middelburg, in Zeeland, ontvangen, waarbij hij de Kamer verzoekt, dat zij het testament zijner zuster gelieve te vernietigen; dit verzoekschrift wordt naar de commissie tot de petitiën verzonden.

De heer *de Mat* bewijst der Kamer hulde van de 7de en 8ste deelen zijner *Themis*, en van een ander werk over de afschaffing van de doodstraf, welke boeken in de boekerij zullen worden geplaatst.

De deliberatien over de concept-wet tot eene nieuwe verdeeling der grondlasten worden geopend.

De heer *Serruijs*, wiens stem naauwelijks ons oor bereikt, verdedigt de wet; hij begrijpt niet, dat er een billijke omslag van de grondlasten kan plaats hebben, anders dan door middel van de kadastrale werkzaamheden; deze zijn de stevigste grondslagen van iedere nieuwe wetgeving op dit onderwerp; het komt hier niet op aan, te onderzoeken, of er ongelijkvormigheden in de oude verdeeling bestaan, deswege is geen twijfel; ook is de vraag niet, of dezelve moeten weggenomen worden, aangezien de wet zulks wil. De Staats-Commissie, benoemd, om een ontwerp van wet over den omslag der grondlasten op te stellen, is van oordeel geweest, dat het kadaster tot regulateur van deze verdeeling behoorde te worden genomen, en bij al de tegen den te hoogen omslag gedane declamatien, is de noodzakelijkheid, om het kadaster tot reglement der verbetering van dien omslag te nemen, nooit betwist geworden. De geachte spreker beweert, dat het ontwerp van wet overeenkomstig de grondbeginselen ingerigt is; wij hebben hem onmogelijk in de ontwikkeling van dit voorstel geheel kunnen volgen, maar hebben alleen verstaan, dat hij verschillende provinciën, on-

der anderen, Henegouwen met Oost- en West-Vlaanderen vergeleken heeft, uit welke vergelijking dan bleek, dat het voordeel aan de zijde van Henegouwen verbleef, aangezien deze provincie, naar het zeggen des geachten sprekers, meer uitgebreidheid van grondgebied en vruchtbaarder grond bezit. Hij eindigt met te verklaren, dat hij voor het ontwerp zal stemmen.

De heer *Sypkens* spreekt eene zeer uitgebreide redevoering tegen het ontwerp uit. Eene goede verdeeling der grondlasten, zegt hij, is van algemeen belang, maar de voorgestelde verdeeling bezit dat voorregt niet; dezelve is volgens een verkeerd systema ontworpen; daar zijn ongelijkvormigheden en misslagen in. Hier treedt de geachte spreker in berekeningen, om dit zijn aangevoerde te bewijzen; hij toont de onregelmatigheden van het ontwerp aan, door eene vergelijkende tabel van belasting in al de provinciën, en vooral in Vriesland, Drenthe en Overijssel, en onderzoekt, wat deze provinciën, volgens de voorgestelde verdeeling, te betalen zullen hebben; hij brengt bedenkingen over de huurwaarde en de opbrengst van den grond in die verschillende provinciën in het midden, en bestrijdt voornamelijk het ontwerp door de vergelijking dier huurwaarde. De spreker werpt een oog over de belastingen in de verschillende tijdsgewrichten, spreekt van de belastingen op de verkochte domeinen van den Staat, en vertoont de Fransche wetgeving als gebrekkig te dien opzigte; hij besluit, met Z. M. onderdanig te verzoeken, dat Hoogstdezelve het voorgedragen ontwerp in nadere overweging gelieve te nemen.

De heer *Fockema* verklaart, zijne toestemming aan het voorgedragen ontwerp te zullen geven; hij vindt den omslag billijk en op de wezenlijke waarde der eigendommen gegrond; hij recapituleert, wat de Noordelijke provinciën, in tijden van oorlog, en in tijden van vrede, in de belasting betaald hebben, en past deze berekeningen voornamelijk op de provincie Vriesland toe; hij trekt, uit dit onderzoek, het gevolg, dat er geen te hooge aanslag bestaat. Hier analyseert de spreker de werkzaamheden van het kadaster, welke onder het Fransche bestuur begonnen zijn, en oordeelt, dat er geen zekerder en regtvaardiger wegt om de verponding of grondbelasting goed te verdeelen, uitgedacht kan worden. Hij toont successivelijk de artikelen van het ontwerp aan, die den meesten tegenstand ontmoet hebben en verdedigt dezelve, als kunnende nimmer aanleiding tot het willekeurige geven; hij houdt zich voornamelijk bij de uitlegging der 16de en 18de artikelen op.

De heer *Fabry Longrée* leest eene redevoering tegen het ontwerp voor; wij kunnen slechts losse zinsneden van dezelve verstaan, welke geene reeks van redekavelingen kunnen opleveren. Alleen hebben wij verstaan, dat de evenredigheid der grondbelasting tot de inkomsten, op sommige plaatsen, veel te hoog is. Welke is de oorzaak van dezen te hoogen aanslag? Men zegt, dat er abuizen in het aan iedere provincie opgelegde contingent plaats hebben; moet, als er een te kort in de ontvangsten is, de grondbelasting zulks aanvullen? Het zou bespottelijk zijn, dit te verzekeren; de gang, dien men voornemens is te volgen, maakt, in plaats van tot verbetering te leiden, den maatregel hoe langer hoe onzekerder, enz. De spreker treedt in talrijke bijzonderheden, om te bewijzen, dat de provincie Luik te hoog belast is; hij deelt een overzigt over al hare kantons mede, en zegt, dat de administratie zich verbeeld had, de deur voor het willekeurige gesloten te hebben, door zich, bij uitsluiting, aan de huurswaarde te houden, terwijl zij daardoor de deur wijder dan ooit er voor heeft open gesteld; niet alleen moeten de betrekkingen der provinciën tegen elkander gewikt en gewogen worden, maar ook de staat van den landbouw in het algemeen; met één woord, zoo lang de geachte spreker niet overtuigd zal zijn, dat het ontwerp verbeteringen inhoudt, zoo lang kan hij er zijne toestemming niet aan geven.

De heer *Dyckmeester* erkent de dringende noodzakelijkheid eener wet over eene naauwkeurige verdeeling der grondlasten; hij gaat de, door de verschillende kantons der provincie Gelderland, op verschillende tijden, betaalde belastingen summier na, en brengt daarna zijne bedenkingen over het geheel des ontwerps in het midden; wij meenen verstaan te hebben, dat zijne stem tot aanneming der wet zou strekken.

De heer *de Meulenaere* deelt der Kamer eenige bedenkingen over de belastingen in het algemeen mede; hij is van oordeel, dat de grondbelasting de matigste van allen behoort te zijn, omdat zij, op den grond en deszelfs voortbrengselen, op den landbouwer en zelfs op den landeigenaar drukkende, het van belang is, deze beide klassen van ingezetenen middelen over te laten, op welk het gouvernement in oorlogstijden rekenen kan, terwijl de opbrengsten van alle andere belastingen, bij dergelijke omstandigheden, verminderen. De spreker oordeelt, uit dat beginsel uitgaande, dat onze ontzaggelijke grondbelasting, die geenszins in evenredigheid tot de personele belasting staat, behoorde verminderd te worden; bij brengt het 198ste artikel der Grondwet bij, hetwelk, in zake van belasting, geen privilegie of voorregt gedoogt, waaruit hij het gevolg trekt, dat eene regtmatige verdeeling dezer belasting onvermijdelijk is; de ongelijkheid dezer verdeeling is, sedert vijfentwintig jaren, zoodanig geweest, dat er, op zekere plaatsen, grondeigenaars waren, die slechts 7 ten honderd hunner netto inkomsten betaalden, terwijl de grondbelasting op andere plaatsen tot 19 ten honderd van diezelfde inkomsten beliep. Het geachte lid oordeelt, dat alleen de kadastrale werkzaamheden in deze ongelegenheid kunnen voorzien; de schatpligtigen worden, bij het kadaster, ten gevolge der publiciteit, welke aan de werkzaamheden er van gegeven wordt, geroepen, om het oog over de werkzaamheden te hebben. De spreker schetst de geschiedenis van het kadaster. Reeds in de 14de eeuw schijnen onze voorvaders een voorgevoel van dergelijk eenen arbeid gehad te hebben. Het kadaster is meer een middel, om de belasting gelijkelijk te verdeelen, dan om die te vermeerderen. Men heeft gevreesd, dat het gouvernement van de kennis, welke het, door middel van het kadaster, van eens ieders inkomsten zou bekomen, misbruik mogt maken, om zeer hooge belastingen te vorderen; maar dit gevaar is niet te duchten in een vertegenwoordigend gouvernement, waar de Kamers de belastingen inwilligen. Voormaals waren de misbruiken in den aanslag der verponding zoodanig, dat een schatpligtige, in eene en dezelfde gemeente, de helft van zijn netto inkomen betaalde, terwijl een andere naauwelijks het twintigste gedeelte daarvan opbragt. Frankrijk stelde, onder het Keizerlijk bestuur, het kadaster onder het getal zijner schoonste aanspraken op roem; Frankrijk, voor een oogenblik zijns ondanks, weder onder het juk der aristocratische partij en onder den invloed der hooge geestelijkheid vervallen, wijst het met eene soort van afgrijzen van zich af; hetzelve nog niet geheel durvende afschaffen, maakt men het aldaar krachteloos, door het schandelijk in de departementen te verbannen, zonder eenig middelpunt en zonder eenig verband tusschen deszelfs verschillende werkzaamheden. Dewijl dan het kadaster alzoo facultatief geworden is naar den wil der leden van de departementale kollegiën, bijna uitsluitend zamengesteld uit eene bevoorregte klasse van menschen, welke persoonlijk belang bij het handhaven van ongeregtigheid en van ongelijkheid hebben, komt het mij voor, zeide de spreker, dat het eerlijker en opregter geweest zou zijn, om zelfs den naam en het herdenken er van uit te wisschen. Deze achterwaartsche gang van een naburig volk moest ongetwijfeld de vrienden van beschaving en verlichting bedroeven; maar mij boezemt dezelve een gevoel van nationalen hoogmoed in, hetwelk ik u te vergeefs zou zoeken te ontveinzen; ik ondervind er een geheim vermaak in, ten aanzien van geheel Europa, te kunnen verkondigen, dat het lot aan eenen Koning, die zijn genoegen schept in al wat groot en regtvaardig is, heeft voorbehouden, te voleindigen het geen andere volken slechts hebben kunnen beginnen te ondernemen. Deze is eene goote weldaad te meer, welke zijne regering aan de toekomstige geslachten zal hebben voorbereid. De spreker zegt, dat hij geen oogmerk heeft, om alle de tegen het ontwerp gemaakte bedenkingen te beantwoorden; hij zal de wederlegging daarvan, na het eindigen der deliberatiën, ondernemen; voor het oogenblik gaat hij over tot de beschrijving van al de werkzaamheden, die tot het kadaster behooren; hij doet er het nut van opmerken en vergelijkt dezelve met hetgeen voormaals daaromtrent geschiedde; hij toont de radicale gebreken der voormalige wijze van handelen aan, en besluit met te verzekeren, dat, indien de verdeeling, welke uit het kadaster zal volgen, niet methodiek, naauwkeurig en regtvaardig is, zulks alleen daaraan te wijten kan zijn, dat het den mensch niet gegeven is, om, in zijnen arbeid, de volmaaktheid te bereiken.

Het is 4 uren; de vergadering wordt gesloten; zullende deze deliberatiën morgen te 10 uren hervat worden.

ADVIES van den heer mr. T. SIJPKENS, *over het ontwerp van wet omtrent de zamenstelling der regterlijke magt, enz., uitgebragt in de zitting van Maandag den 9 April.*

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ik heb geen oogmerk, om, na zoo vele en belangrijke discussiën, te treden in eene ontwikkelde verdediging van het ontwerp van wet op de regterlijke instellingen. Ook heb ik het woord niet gevraagd, om U Ed. Mog. te doen gelooven, dat ik dat stuk houde te zijn van zulk eene hooge volmaaktheid, dat daaraan niets te berispen en niets te verbeteren viel, of dat daarin geene bepaling voorkwam, of daaruit was weggelaten, welke ik meenen zoude te zijn boven alle bedenkingen.

Ik geloof, dat dit wel nimmer het geval zijn zal bij eene vergadering als deze, en bij een onderwerp als het onderhavige, waarin niet slechts wetenschappelijke, maar vooral ook geheel andersoortige groote en gewigtige belangen van allerlei aard begrepen zijn, en in de waagschaal gesteld.

Ik wil echter met een enkel woord rekenschap geven van de slotsom mijner overtuiging op dit aangelegen onderwerp, zonder de geringste te hebben van te gelooven, dat mijne wijze van zien van eenen beslissenden invloed zij op die van eenige mijner ambtgenooten. Men mag vooronderstellen, dat, vóór de intrede in deze raadzaal, op dit aangelegen stuk zich gevestigd hebbe eene vaste overtuiging bij een' ieder van U Ed. Mog.

Het is om die reden, en om geen misbruik te maken van uwe aandacht, dat ik verpligt ben, mij te bekorten, en dat ik slechts eenige gezigtspunten wil doen vooruit komen, om te doen zien, dat de voorname tegenwerpingen, welke tegen het voorstel zijn ingebragt, geen' indruk op mij hebben mogen maken, om een ontwerp af te keuren, hetwelk, hoe zeer dan wel niet volmaakt, nogtans in het algemeen belang beter is, dan het voortdurend bestaan van de tegenwoordige, hoogstgebrekkige inrigting der justitie, en waarvan de natie, met regt, de ontheffing, sedert het eerste oogenblik onzer herstelling, reikhalzend verlangd heeft. Niemand onzer kan de aanmatiging hebben, om te gelooven, dat in zulk eene zee van verschillende gevoelens, denkwijs, en botsende belangen, zijn eigen oogpunt alleen moet worden gevolgd. Die dit wil, bedoelt geene verandering te hebben, geene wet op de organisatie daar te stellen, en, op dit aangelegen punt, de bepalingen der Grondwet niet ten uitvoer te brengen.

Opoffering van denkbeelden is gevolgelijk noodzakelijk, zoo het ernst is, te veranderen hetgeen bestaat, en om te voorzien in de eerste behoefte der Maatschappij. Ik meen dan ook, dat vooral de suppressie van deze of gene arrondissements-regtbank of vredegeregt niet onvoorwaardelijk behoort te zijn van eenen beslissenden invloed tot afkeuring van het geheel ontwerp.

Uit dit oogpunt beschouwd, keur ik het voorstel over het algemeen goed, en bepaal mij dus alleen tot beantwoording der voornaamste tegenbedenkingen, in deze raadpleging met zoo veel kracht en welsprekendheid ontwikkeld.

Boven al hebben de bepalingen nopens de betrekking, waarin de regtsmagt staat tot het opperste gezag, de aandacht tot zich getrokken van vele geëerde sprekers. En inderdaad, dit punt is hoogst gewigtig, omdat hetzelve in verband staat met de geheele beschouwing van den aard der grenzen van alle grondwettig staatsgezag.

Ik bedoelde de bepalingen op de zoogenaamde conflicten. Zoo ik in het denkbeeld stond, dat, volgens de grondbeginselen van een welbegrepen wijsgeerig staatsregt, of, in het afgetrokkene, uit het algemeen begrip van burgermaatschappij, waaruit alleen de bronnen van het algemeen staatsregt voortvloeijen, volgde, dat, op grond der theorie van afscheiding van magten, welke ik onder eenige bepalingen goedkeur en huldig, mits in een' gezonden zin en niet overdreven, het wetgevend gezag, de uitvoerende magt en de regtsmagt onderling onafhankelijk nevens elkander daar heen moesten drijven, zonder dat men zich te bekommeren had, wat er gebeuren moest, en hoedanig eene regelmatige orde van zaken moet stand grijpen, in geval van botsing, of aanmatiging, of overschrijding der juiste grenzen, binnen welke zij moeten blijven beperkt, ik zoude mijne toestemming geven aan het hoofd-argument der bestrijderen, dat de regtsmagt onvoorwaardelijk onafhankelijk zijn moest, en dat er in die vooronderstelling althans even zoo veel reden is, aan haar de voorkeur te geven, als aan het administratief gezag, hetwelk aan de regtsmagt in den Staat niet is gesubordineerd, maar gecoördineerd. Dan, hierin ligt de grond der dwaling. Uit het begrip aan burgermaatschappij volgt het denkbeeld van opperste magt, bij wien ook uitgeoefend en onder welken vorm.

Deze opperste magt kan op hare beurt van geene andere magt afhankelijk zijn; want zij was dan niet meer de opperste, maar eene ondergeschikte magt. Dit vernietigt het geheele denkbeeld der maatschappelijke regering. Derhalve kan het alleen aan de oppermagt toekomen, en is een inharent attribut van den Souverein, de regeling der bevoegdheid, zoo in den Staat de overige nevens elkander gecoördineerde administrative en regterlijke magten in strijd zijn, nopens de grenzen van derzelver respective gezag en bevoegdheid.

Dit zoogenaamd absoluut evenwigt vernietigt alle mogelijk gezag. Dit is ongerijmd, omdat in den Staat de hoogste magt bestaat, en bestaan moet tot haar wezen en behoud. Men mag dus, uit vrees voor haar misbruik, geene andere magt scheppen, om haar te vernietigen.

Deze afgetrokkene beginselen van algemeen Staatsregt, voortvloeijende uit den aard der dingen en het begrip van burgermaatschappij, worden volkomen aanschouwelijk, duidelijk en tastbaar, zoo men dezelve vergelijkt bij tegenstelling; want neem ik aan, dat de regtsmagt is onafhankelijk, in dien onvoorwaardelijken zin, dat dezelve geheel op zich zelve sta, over de uitgestrektheid harer bevoegdheid tegenover andere gezaghebbers onherroepelijk beslisse, dan moet ik, bij consequente gevolgtrekking, komen tot het beginsel dat zelfs het oppergezag verantwoordelijk is voor het hoogste ressort van justitie, voor hare daden, bevelen, besturing, instructiën, met een woord, dat de regering aan de opperste magt moet zijn justitiabel voor het hoogste ressort van justitie, hetgeen het denkbeeld van oppergezag onmogelijk maakt, leidt tot regtmatige, maar ongerijmde gevolgtrekkingen, en eindigt met het oppergezag zelf te geven en op te dragen aan de hoogste regtsmagt. Dit is, na algemeene theorie, onmogelijk en nog onmogelijker bij eene Grondwet, waarbij de kroon, dat is het oppergezag, is opgedragen aan den Koning, wiens daden van bestuur en regering niet kunnen worden geacht te zijn justitiabel voor den Hoogen Raad, even weinig als die van deszelfs ondergeschikte gezaghebbers binnen de grenzen van hun gezag, maar over welke grenzen de cognitie niet kan toebehooren aan de regterlijke magt, maar alleen aan den Souverein zelven, welken, uit zijn' aard, ten zij een stellig verdrag het tegendeel bepale, moet toekomen de bevoegdheid van regeling der magten en opperste handhaving der Grondwet.

Zoodanig regulerend en behoedend gezag wordt nu bij de Grondwet aan geene staatsmagt opgedragen, en ik besluit daaruit, dat die magt alzoo bij den Koning is verbleven; ik kan mij van dat denkbeeld ook niet laten terug brengen, noch door het gezag van *Montesquieu*, die, met al zijn vernuft en zijne voortreffelijke hoedanigheden, echter ook vele grove dwalingen en wonderspreukige leeren verkondigd heeft, noch door de aangehaalde bepalingen der Portugesche constitutie.

In tegendeel bevestigt deze constitutie het algemeen beginsel, dat, zoo deswege geene verordening bestaat, het oppergezag daarin in zijn geheel gebleven is. Trouwens, de proeven, welke in de laatste tijden genomen zijn met de balancering der staatsmagten, hetwelk altijd zijn zal een heerlijk theoretisch beginsel, zijn in de praktijk grootendeels bezweken. Ten voorbeeld, onder vele anderen, moge strekken de Behoedende Senaat, *a contrario* aldus genoemd, omdat zij niets behoedde, en soortgelijke meer; ook in ons vaderland, bij de constitutie van het jaar 1801, het alstoen geschapene syndicaat.

Het is dus, mijns inziens, ook eene hoofddwaling, wanneer men beweert, dat de Koning regterlijk gezag uitoefent, zoo door de regering de botsing der overige staatsmagten wordt geregeld. Het is uit dien hoofde eene dwaling, wanneer men gelooft, dat de onafhankelijkheid der regtsmagt, volgens het ontwerp, lijden zoude. Deze onafhankelijkheid bestaat in eigene beslissing, op eisch van partijen, zonder ander bevel, dan het voorschrift der wet, zonder andere verantwoording, dan aan God en het geweten, over regten en belangen, aan hare beslissing, volgens de Grondwet, onderworpen; doch zoo zij de grenzen daarvan overschrijdt, zoo zij dan zelve hunne grondwettige attributiën overschrijdt, zoo zij de regering tot verantwoording roept, of haren gang beoordeelt en hindert, dan moet er toch wel een gezag bestaan tegen eene aanmatiging en overtreding van grenzen, die de constitutie bewaart tegen alle aanranding, en zoo wel het administratief gezag als het regterlijke in den toom houdt. Maar dit middel bestaat nooit tegen het hoogste gezag, omdat *eo ipso*, het denkbeeld daarvan zoude worden vernietigd.

De regterlijke magt is onafhankelijk in de uitvoering der wet, daarom is het een overdreven denkbeeld, dat deze botsing van magt kan geacht worden ook aanwezig te zijn in de uitvoering der criminele wetten en in het straffen der misdadigers, dien overeenkomstig. Niemand heeft immer gedroomd van conflicten in materie-crimineel, of staande gehouden, dat aan het administratief gezag de bevoegdheid moest worden toegekend, den loop der justitie te hinderen en het regterlijk gezag te verlammen door uitsluiting van het regterlijk oordeel en

opdragt van zoodanige strafzaken aan een ander, dan aan het regterlijk gezag.

Daarom is ook, uitdrukkelijk, bij deze voordragt, de tusschenkomst des Konings alleen voorgesteld in kwestiën, die over de grenzen van de administratie en justitie alleen kunnen bestaan. De verzekering van het Gouvernement, dat dezelve in den eersten aanleg moeten worden opgeworpen, waarborgt de toekomstige wet op de wijze van procederen.

En is deze tusschenkomst der regering, bij botsing der magten, dan inderdaad zulk een groot bezwaar, of reden, om de wet te verwerpen? Het oppergezag zal toch wel, noch met, noch zonder deze bepaling, nooit gedoogen, dat de justitie op hare regten inbreuk make, of den gang der regering hindere. Wat moet in dat geval plaats hebben, zoo de wet niet vaststelle en regele, hetgene als dan behoort te geschieden? Een *coup d'état*? En is dit dan verkieslijk boven eenen regelmatigen gang van zaken, bij de wet zoo veel mogelijk met genoegzamen waarborg omgeven? Moet de regterlijke magt, even als te voren bij de souvereine Staten der provinciën zoo dikwerf het geval was — want de zaak is niet nieuw — binnen hare grenzen telkens worden teruggebragt door brieven van silentium.

Is dit dan zoo zeer verkieslijk boven eene regelmatige orde, of is de kampstrijd zoo gelukkig en benijdenswaardig geweest in Frankrijk, tusschen de parlementen en den troon. Moeten zulke uitkomsten worden terug gewenscht, wanneer de natie in de Staten-Generaal volkomen is vertegenwoordigd?

De tegenstanders der gedane voordragt gronden hun stelsel in de optelling der Koninklijke attributien bij de Grondwet, waaronder dit regt van hoogste beslissing niet wordt aangetroffen. Ik verschil van deze wijze van zien, en houde het niet daarvoor, dat deze optelling van attributien onvoorwaardelijk uitsluitend is. Ik geloof, dat daarvan nimmer zal kunnen wezen uitgesloten de algemeene zorg der regering *ne quid res publica detrimenti capiat*, de hooge staatspolicie, en wat dies meer is, hoe zeer niet uitdrukkelijk vermeld.

Trouwens, deze zelfde tegenstanders der voordragt zijn inconsequent genoeg in hun raisonnement, door toe te stemmen, dat er, buiten de justitie, eene magt behoorde te bestaan, en ook buiten den Koning, om de botsingen te regelen. Men heeft te dien einde beoordeeld de instelling onder het Fransch bestuur der sectie van den Staatsraad, welke hier over beschikt.

Men heeft nog van eenen anderen voorslag gesproken van een gecombineerden raad te dien einde.

Ik meen, dat beide deze middelen zijn onaannemelijk, niet alleen omdat dezelve geen haar meer waarborg opleveren tegen verkeerdheden, maar vooral, omdat ik niet van gevoelen ben, dat, ofschoon men nog zoo vele voordeelen daarvoor mogt kunnen aanvoeren, de Koning zich ontdoen en ontslaan kan of mag van eenig gezag, of hetzelve bevoegd was te aliëneren aan eenig ander kollegie, omdat hij geen deelgenootschap kan of mag daarstellen van dat oppergezag, hetgene Hoogstdenzelven bij de Grondwet gelaten en daarvan niet is afgezonderd. Trouwens kan, bij deze overweging nimmer de kwestie zijn, eene gaping aan te vullen der Grondwet, zoo men al moge oordeelen, dat dezelve op dit stuk daarin aanwezig was.

Eene tweede tegenwerping ligt in de afhankelijkheid, volgens de voordragt van het openbaar ministerie, van de regering. Men heeft beweerd, dat deze tak der regtsmagt geheel onafhankelijk had moeten worden gelaten, en dat zij niet moest worden verpligt, na te komen de bevelen der regering, alsof de bewegende kracht der justitie geen uitvloeisel was van de hoogste magt.

Ik beschouw deze verkeerde meening te zijn een gevolg van het verkeerde gezigtspunt, waarin ik meen, dat men de betrekking der regtsmagt tot het hoogste gezag in den Staat beschouwt, even zoo als, in het stuk der conflicten, zoo aanstonds door mij is aangetoond.

De regtsmagt is altijd een uitvloeisel der openbare magt, onafhankelijk in hare regterlijke beslissingen, maar niet onvoorwaardelijk in al hare bewegingen en ondernemingen, dat is van het openbaar ministerie. Dit openbaar ministerie is geen handlanger of dienaar der hoven en regtbanken, wier bevelen het uitvoert, maar het is de bewegende kracht der regering bij den regter, wiens oordeel het inroept en zonder welk oordeel zijn handel nietig en wederregtelijk is. In vorige tijden is dit denkbeeld nimmer bij onze voormalige Staatsinrigtingen met zoo veel zuiverheid en consequentie bewaard en staande gebleven, als in onze tijden, aangezien zoo veel leidend, regelend en handelend gezag bevorens aan onze hoven en regtbanken is toegekend geweest, en waardoor het denkbeeld van regter denatureert en in die van regent verandert. Niettegenstaande dat, zijn echter altijd de officieren van justitie, onder welke benaming dezelve dan mogten voorkomen, als ambtenaren van het hoogste gezag aangezien, en gehouden geweest, de bevelen na te komen van de Heeren Staten van den toenmaligen Souverein, die, hetzij als representanten van de Graaflijkheid in Holland, of anderen, als representerende de hooge overheid, de officieren van justitie, hunne officieren en den procureur-generaal, hunnen procureur-generaal noemden, en denzelven instructiën deden toekomen en bevelen. Uit zijnen aard toch, zoo men het oordeelende en eigenlijk regterlijk gezag bezweren wil in al zijne zuiverheid, zoo kan de officier niet afhankelijk zijn van den regter. Hij is dus niet anders, dan de dienaar der wet, onder toezigt van den regent, commissaris der regering, als het hoofd der uitvoerende, en dus ook van het regterlijk gezag; want neemt dit toezigt weg, en den procureur-generaal zoude een onvoorwaardelijk gezag zijn toegekend, waarin niet altijd een genoegzame waarborg was gelegen voor de veiligheid van den Staat. Maakt den officier van justitie bij uwe Staatsinrigting onvoorwaardelijk onafhankelijk, en er zal de mogelijkheid geboren worden, dat, door den handel van een substitut van het parket, de Staat kan gewikkeld worden, niet alleen in binnenlandsche, maar ook vooral in groote buitenlandsche ongelegenheden.

Staat dan deze magistraat altijd op die hoogte en op dat standpunt, dit alles te kunnen overzien? Of behoort dit oppertoezigt aan den regent?

De theoriën van het Staatsregt, om te bewijzen de onvoorwaardelijke onafhankelijkheid van het publiek ministerie, welke ik ten deze heb hooren ontwikkelen, zijn inderdaad zoo eerbiedwaardig voorgedragen in haar uitwendig voorkomen, dat het niet te verwonderen is, dat dezelve den oppervlakkigen beschouwer voor een oogenblik medeslepen, om dat de achtbare naam der geregtigheid tegenstand tegen verdrukking, veiligheid tegen de heerschzucht op den voorgrond gezet worden; en wie huldigt niet de eerste, en wie is niet doordrongen van afschuw voor de laatste? maar het wikkend oordeel moet hier echter tusschenbeiden komen, en men moet zich wachten, den schijn te houden voor het weren of voedsel geven aan ongegronde vrees. Ik voor mij houde het niet voor een beginsel van liberaliteit, het publiek ministerie te stellen in een' staat van onafhankelijkheid. Zoo ik moet kiezen, waaraan hetzelve behoort te zijn ondergeschikt, zoo is deze keus niet twijfelachtig. Ik meen, aan den regent, en niet aan de regtbanken. Deze vonnissen, zij spreken het oordeel uit, maar vragen het regt; provoceren niet, noch brengen de regtsmagt in beweging, maar deelen het regt uit, wanneer het gevraagd wordt. Zonder den regter zijne wezenlijke eigenschap te ontnemen, en denzelven te doen ontaarden, kan het publiek ministerie daaraan niet ondergeschikt zijn, of met het regterambt verward. Ik besluit dus: zoo men geen vreesselijk en gevaarlijk gezag wil daarstellen in den persoon van den procureur-generaal, moet dezelve zijn ondergeschikt aan het hoogste gezag in den Staat. De lof, toegebragt aan den eerlijken advokaat-generaal in Frankrijk, welke weigerde, naar zijne meening, eene onregtvaardige conclusie te nemen, die deswege verwijderd, maar, door de kracht der openbare opinie, is hersteld geworden, is juist en wel verdiend. Ik deel in dat gevoelen, en daaruit volgt, dat, zoo de hoogste magt despotiek wordt, geen ambtenaar van het publiek ministerie moet verpligt worden, een enkel oogenblik langer zijne functiën waar te nemen, dan hij goedvindt. Hij moet zich nimmer vernederen, om te zijn een handlanger van het despotismus. Hij moet de bevoegdheid algemeen behouden van voor zijne functiën te kunnenb edanken, als het tegen zijne beginselen strijdt, het gouvernement te dienen.

Eene derde tegenwerping betreft het groote aantal provinciale hoven, met de nadeelen van dat stelsel, in tegenoverstelling van groote justitiële ligchamen met regtsmagt over verschillende provinciën zamengenomen.

Het is onnoodig, dit stuk is al zijne deelen te onderzoeken, na alles, hetgeen daarover gezegd is. Ik vergenoeg mij te dien opzigte met eenige aanmerkingen.

Ik houde het daarvoor, dat dat onderwerp zegevierend, bij de memorie, door de regering is beantwoord. Grootendeels strooken die beginselen met de wijze van zien, welke ik altijd in deze materie voor waar en goed heb gehouden. Van af den eersten aanvang der raadpleging van de Staats-commissie tot redactie der nationale wetgeving, en waarom zoude ik dit niet openlijk zeggen, heb ik ook daar het gevoelen aangekleefd, en bij monde en schriftelijk verdedigd, dat de bedoeling der Grondwet ja waarlijk is de daarstelling van een geregtshof, in iedere provincie behoudens de mogelijkheid eener uitzondering; dat de oprigting van criminele regtbanken niets anders was dan succursaal, en de combinatie van meer provinciën onder één hof alleen mogelijk; wanneer het belang vorderde; van den regel af te gaan, welke de Grondwet als zoodanig aanbeveelt. Ik erken dus wel aan den eenen kant de mogelijkheid eener combinatie, ja zelfs van deze of gene provincie ook, voor gepast genoeg; om die toe te laten; maar zeker zoude ik mijne toestemming altijd moeten weigeren aan ieder ontwerp; hetwelk zoude handhaven het bestaan der tegenwoordige groote justitiële ligchamen van Brussel, Luik en den Haag, waarop men het tegenwoordig schijnt aan te leggen.

Ik zal mijne geëerde ambtgenooten uit die provinciën, in deze vergadering zitting hebbende, of iemand anders, niet het verwijt doen, van in hunne bestrijding der provinciale geregtshoven zelve, *pro aris et focis*, eenen belangrijken veldtogt geopend te hebben. Omdat ik de bedoelingen van niemand verdacht houde, of begeer te wroeten en te woelen in het geweten van anderen. Ik wil alleen waarderen het gewigt, dat hunne redenering leggen moet in de schaal der waarheid. Maar zoo zeer als ik van allen verwijt wars ben, zoo is ook ieder verdediger van het stelsel van provinciale hoven geregtigd te handhaven de parlementaire egards, welke wij allen aan elkander verschuldigd zijn, en dus niet gehouden, zich gratis te laten aanleunen verwijten van provinciaal eigenbelang' bekrompenheid, kleingeestigheid, in tegenoverstelling van vrijgevigheid en belangeloosheid. Niemand mag de splinter zien in het oog des broeders, en het belang van alle provinciën, met uitzondering van deze of gene, zal toch wl. altijd zijn het algemeen belang.

Maar de waarde der redeneringen, tot afkeuring van dit ontwerp, welke men heeft ingebragt tegen het voorgedragen stelsel van provinciale hoven, kunnen den toets niet doorstaan van het onderzoek.

Al aanstonds is het toch zeker, dat, hoe men ook over het verstand der Grondwet denken moge op dit stuk, zeer zeker het stelsel van provinciale hoven zoo ongerijmd, zoo zwart, zoo verwerpelijk, zoo ellendig niet is, als men hetzelve met zwarte kolen teekent. Want, aangenomen voor een oogenblik, dat haar uitleg eenen ruimeren zin toelaat, zoo zal het toch wel door de grootste tegenstanders der provinciale hoven moeten worden toegegeven, dat de Grondwet de *mogelijkheid* daarvan openlaat.

En dit gezag is dan alleen imposant genoeg, om althans dat stelsel met eenige zedigheid te beoordeelen. Want ik begin niet met de vooronderstelling, dat de Grondwet, het werk van zoo vele eerbiedwaardige mannen, door aanneming van volk en vorst geheiligd, zoo vele ongerijmdheden in het belangrijk stuk der justitie zou hebben op den voorgrond gezet, wanneer zij zelf niet meer dan de mogelijkheid vooronderstelt, dat die inrigting bij de wet kon worden aangenomen.

Maar verre is het er vandaan, dat ik in dat stelsel zoo veel onaannemelijke zoude vinden, dat in tegendeel de regel bij mij altijd de voorkeur heeft boven een al te beperkt en gering getal van hoven. De tekst der Grondwet, in verband vooral met den letterlijken inhoud van die van het jaar 1814 (want wie droomde toen van groote ressorten), hebben het bij mij altijd boven bedenking doen achten, dat de toelating of mogelijkheid der combinatie van meer dan ééne provincie onder één geregtshof de regel zoude zijn en de bedoeling, en de geheele provinciale physionomie van die Grondwet, en de benaming en de benoeming der leden, en de aard van hare regtsmagt en het verband tot den voormaligen, voor een gedeelte hersteldeh toestand des Vaderlands, hebben mij dit doen stellen boven allen redelijken twijfel.

De afwijkende vertaling van den Franschen tekst van de letter des Nederlandschen heeft daarin geene verandering kunnen te weeg brengen. Deze vertaling is gebrekkig, maar kan het oorspronkelijk denkbeeld noch veranderen, noch wijzigen. Zoodanig is mij deze bepaling altijd voorgekomen; de geschiedenis der raadpleging over die artikelen der Grondwet van het jaar 1815 heeft mij alleen daarin kunnen bevestigen.

Van geen meer kracht schijnen mij toe de aangevoerde bewijzen aan den kaut van het Staatsbelang, om de Grondwet te beschouwen uit een ander oogpunt, of om zich toe te schrijven eene ruimere bevoegdheid tot vereeniging van meerdere provinciën onder één hof. Zoo als meer gebeurt in het bestrijden en verdedigen van eenig stelsel, zoo heeft men ook sterk doen vooruitkomen een uiterste, de mogelijkheid namelijk in het belang, om Drenthe onder eenig ander provinciaal hof te brengen, en altijd is men hierop wederom terug gekomen als een hoofdgebrek van het ontwerp, men heeft dit uiterste altijd vooruit gezet.

Het is hier de vraag niet, of er vele inconveniënten uit zouden zijn ontstaan, zoo men Drenthe had gecombineerd; maar de vraag is, of, zoo men dan al eenige meerdere volmaaktheid daarin zag, dit eene reden behoort te zijn, om het geheele ontwerp van zulk een hoog aanbelang ten eenemale te verwerpen. Ik zie de zaak uit dat oogpunt, het is ook hier: *dum plura nitent, paucis non offendar maculis.*

Ten opzigte van andere provinciën kunnen de gemaakte tegenwerpingen zeker niet geacht worden van die klem, dat men het als zoodanig wenschelijk en nuttig behoorde aan te zien, om meer derzelve onder één hof te vereenigen, dat men geen ander stelsel zoude aannemelijk moeten vinden.

Het antimonarchale, dat men daarin ziet, is van weinig waarde, omdat de Grondwet zelve deze instelling in iedere provincie aanduidt.

Het hoofdgebrek wordt gezocht in het gering aantal van geschikte personen, gebrek aan genoegzame bezoldiging, daaruit ontstaan gebrek aan voldoend aanzien, bekrompene balie-geest van chicane, uiteen loopende toepassing der wet, en eindelijk, strijdigheid tegen de Grondwet art. 181.

Gebrek aan personeel! Vermits men gratis op den voorgrond zet eene tauxatie onzer provinciale regtsgeleerden, zoude ik verlangd hebben eenig meerder bewijs voor de waarheid dezer assertie.

In eenige provinciën, waarin ik meer dan in anderen bekend ben, zoude ik met meer regt het tegendeel durven beweren van hetgeen daar, zoo geheel zonder genoegzaam gezag, wordt vooruitgezet.

Ik ken provinciën, waarin een genoegzaam aantal waardige regtsgeleerden gevonden worden, in wier handen ik met immer zoo veel veiligheid mijne belangen zoude durven toevertrouwen, als aan de grootere justitiële ligchamen, waarvan ik deels de verdiensten over het algemeen niet ken en deels niet wil beoordeelen.

Zoo de vernederde toestand der regtsmagt, door de Fransche overheersching ingevoerd, een nationale walg en afkeer van hare instellingen in de provinciën, gebrek aan bestaan voor den regter, en andere veelvuldige toevallige oorzaken, maar vooral ook een gedurig te leur gesteld vooruitzigt van organisatie, op dit oogenblik al mogt veroorzaken, dat niet alle leden der provinciale hoven van hetzelfde gewigt te vinden zijn (volslagen gebrek daarvan houde ik onbewezen), zoo is toch, in alle gevallen, dat gebrek temporair, hetwelk verdwijnen moet met hare oorzaken. De toestand onzer hoogescholen opent te dien opzigte in het vooruitzigt goede hoop, en ondervinding van eeuwen is een genoegzame waarborg voor de gevreesde toekomst.

De Nederlandsche provinciale geregtshoven waren grootendeels voorbeelden van achtbare zamenstelling. Waar was ooit een land, hetwelk, in verhouding tot deszelfs omvang en bevolking, meer en gewigtiger regtsgeleerden heeft opgeleverd, dan Nederland? Neen, het nageslacht mag geene donkere schaduw werpen op den heiligen bodem, die u heeft voortgebragt, gekweekt en gevoedsterd, achtbare rei van mannen, waarop het Vaderland zich met regt verhovaardigt. Neen, niet ontaard is de geboorte-grond der *Grotiussen*, der *Matheussen*, der *Voetiussen*, der *Noods*, der *van Leeuwens*, der *Binkershoeks*, der *Sandes*, der *Schrassertś*, der *Radelands-Wesel*, der *Schoomakers*, der *Schorers*, en van u, die ik niet het laatst had mogen noemen, groote *Ulrich Huber*, sieraad van Vriesland! Dat uwe schimmen, bij deze raadpleging, mijne hulde mogen aannemen in de verdediging der eer van uw Vaderland, dat zich, na den afloop van eeuwen, nog bakert in de stralen van uwen roem.

Ja, al deze fakkels, waarvan het aantal uitloopt op eene geheele reeks, aan wier licht Europa zoo zeer haar regtsgeleerd licht ontstoken heeft, en die tot in onze dagen van geprezene wijsheid nog als godspraken worden geraadpleegd, wat waren zij anders, dan grootendeels leden van onze provinciale geregtshoven, minder bezoldigd, en nogtans genoegzaam aanzienlijk en geëerd tot op den huidigen dag.

Denkt daarenboven niet, Ed. Mog. heeren! dat de keus bij groote ressorten zoo veel beter en ruimer zijn zal: de Grondwet wil, dat de voordragt tot benoeming van die leden gedaan worde door de provinciale Staten. Iedere provincie zou dus een zeker aantal representanten moeten hebben in deze hoven. Een denkbeeld, wanstaltig inderdaad, in den regel beschouwd. Dan genoeg, het zou toch moeten plaats hebben, om te regelen de bevoegdheid der Provinciale Staten in het doen der voordragten.

Maar zoudt gij dan ernstig gelooven, dat het getal in de provinciën van be-

kwame regtsgeleerden, dat daar gelukkig en onafhankelijk is, zich zoo gemakkelijk verplaatst naar een ander centrum van regtsmagt, om daar raadsheer te wezen in eene residentie, waar hij niet wordt opgemerkt, of in eene naburige provincie, waar hij geene betrekking heeft. Dat wij ons van deze transportabele uitmuntende regtsgeleerden geene hersenschimmige begoocheling maken. Men zal, bij groote ressorten, in het algemeen de keus hebben onder die regtsgeleerde lichten, die in hare eigene provincie niet best voortkomen, dat is niet onder de besten, of onder eene andere soort van ambtjagers, dat nog slimmer is.

De achttien hoven, zegt men, zullen opleveren een groot verschil van vonnissen, en vormen eene middelmatige balie.

Verschil van denkbeelden zal wel altijd plaats hebben, bij alle hoven en regtbanken. De Hooge Raad is *daar*, om dat verschil te vereenzelvigen. De invloed van dat ligchaam is grooter op achttien, dan op drie. Een groot aantal verzekert meer dezen weldadigen invloed, dan de aanmatiging van een groot ligchaam, hetwelk den Hoogen Raad op zijde streeft, hetwelk zich daarmede meten zal en zich moeijelijk gewennen, zijne denkbeelden te voegen naar die van den Hoogen Raad. Dit geeft grooter aanleiding tot verschil en gebrek aan invloed, hetwelk uitloopt op een wederzijdsch kampgevecht, in nadeel der justitie. De tegenwerping pleit dus veeleer voor, dan tegen een groot getal van hoven.

Wat aangaat de middelmatige balie, deze waardering is wederom personeel. Ik meen op mijne beurt op veel achtingwaardige pleitbezorgers, in verschillende provinciën, te mogen terug wijzen, die niet behoeven onder te doen voor de middelpunten bij de groote hoven, die ten hunnen koste in deze discussiën al te zeer zijn opgehemeld.

Ik beroep mij op de zoo menigvuldige, bijna woordelijke overneming der memoriën van regten, welke hun uit de provincie worden toegezonden en waarvan zoo vele pleidooijen niet anders zijn, dan de getrouwe weerklank. Ik zeg dit niet, om verdienstelijke menschen te verkleinen, maar alleen, om niet te doen gelooven, dat Brussel, de Haag en Luik bij uitsluiting zoo veel regtsgeleerd licht bevatten. Wijders merk ik hieromtrent aan, dat de eerste instructie de moeijelijkste is. In appel wordt veelal de zaak opgenomen, zoo als zij is aangelegd. Eigen werk, eigen inzigt, eerste instantie, vormt veel meer den kundigen pleitbezorger, dan de herhaling van hetgeen bevorens gedaan of gezegd is in eersten aanleg. Het is hier, dat men de chicane te vreezen heeft, niet bij eene tweede instantie, bij een provinciaal hof. En dan mag ik, uit eigene ondervinding, het groote voordeel daarenboven doen vooruitkomen, dat, den advokaat in appel te belasten met de verdediging, immers meer in de gemakkelijke mogelijkheid gesteld zij, in dezelfde provincie te kunnen worden geraadpleegd over den eersten aanleg van belangrijke zaken, op de bestiering waarvan bijna alles aankomt. Dit kan alleen plaats hebben bij de provinciale hoven, moeijelijk bij grootere ressorten.

Provinciale hoven voeden geest van provincialiteit en dooven uit den nationalen geest. Groote woorden, Ed. Mog. Heeren! waaraan ik geen gewigt hecht.

De zucht voor de algemeene belangen van het Vaderland is niet afhankelijk van den omtrek van het ressort van een geregtshof; zij is het uitvloeisel van dien hoogen zedelijken indruk voor de bevordering van algemeen welzijn, die alleen dezen geest van onbekrompenheid voortbrengt, en ook bestaat bij elken vorm van regtspleging, zoo slechts de innige overtuiging aanwezig is, dat het regt werdt gehandhaafd.

Deze overtuiging voedt dien geest voor nationaal belang en vaderlandsliefde, die niet begrensd is binnen den omtrek van stad of provincie; maar deze overtuiging zal betere vruchten dragen en worden aangekweekt bij de waarneming der dagelijksche uitoefening van regt en geregtigheid, uitgevoerd door bekende mannen, bij welke het handhaven van regt en geregtigheid de roem en de eer is, en die, te midden van hare bekende omgevingen, een' dubbelen prikkel vinden, om deze achting te handhaven, waaraan een afgelegen regter vreemd en onverschillig is; de achting des regters is zijn groote rijkdom, zijne groote belooning, en waar is die van meer waardij, dan in de maatschappij, waarin hij geboren en opgevoed is, en hij alles heeft, wat hem dierbaar is op aarde?

Provinciale hoven vallen in den geest der natie.

Het voorgeslacht vergoot stroomen bloeds tot behoud van zijn voorregt, om zelfs niet voor een naburig geregt te kunnen worden geroepen. Men stelt er een groot belang in, door bekende menschen in de provinciën te worden gevonnisd. Het is trouwens ook niet te veel gevergd, dat een regter met alle omstandigheid bekend zij, en het is vreesselijk, wanneer men in zijne belangen niet wordt verstaan.

Geest van provincialiteit is daarenboven een woord van zulk eene onbepaalde beteekenis, van zulk een' onbepaalden aantigt, dat daarop de verdediging moeijelijk valt. Zoo dan deze door provinciale hoven wordt aangekweekt, waarin ik zoo veel onheil niet zie, indien slechts daaraan het algemeen welzijn niet wordt opgeofferd, verwijst het dan aan uwe Grondwet, welke gij handhaaft, en niet aan het ontwerp.

Het ontwerp verwart verschillende trappen van jurisdictie; de regter van eersten aanleg is tevens lid van het hof van appel; de ambtgenoot zal beslissen van de uitspraak van zijn' ambtgenoot. De Grondwet verbiedt deze inrigting bij art. 181; het zijn gemengde tribunalen.

Ik ontken, dat hierbij de trappen van jurisdictie verward, en dat de tribunalen gemengd zijn. De nieuwe redactie neemt dit bezwaar weg, hetwelk bij de eerste bestond. De regtbank van het arrondissement der provinciale hoofdplaats bestaat als *corpus morale*, daar afgescheiden van het *corpus morale* van den hove.

Het is waar, dat door leden van den hove die ambtsverrigtingen der regtbank van eersten aanleg zullen worden waargenomen, maar daarom kan deze aanmerking den morelen persoon van het kollegie niet betreffen, of daaruit worden afgeleid, dat er van 's hofs vonnissen aan het hof zelven geappelleerd wordt, en dat de ligchamen verward zijn. Dit laatste ontken ik, en kan niet met grond worden staande gehouden, wanneer men slechts niet verwart de attributen van het *corpus morale* der regtbank met de personele hoedanigheden der leden, welke de regtbank uitmaken.

Ik ben geen bewonderaar, Ed. Mog. Heeren! van deze inrigting; maar het argument, dat men er uittrekt, om te besluiten tot de rejectie van het ontwerp, maakt op mij geen' indruk, omdat ik er niet in zie verwarring van instantiën, noch strijdigheid met de Grondwet. Ook de vrees van de beoordeeling van ambtgenooten in eene andere betrekking over vonnissen van huns gelijken is geene reden van genoegzaam aanbelang. Hetzelve heeft plaats bij verwisseling van Kamers, bij de beoordeeling van gelijksoortige zaken, bij de referés, en, in vorige tijden, bijna in alle provinciën, zonder merkelijke wanstaltigheden gebruikelijk. De wet zorgt, voor het overige, dat geen regter van eersten aanleg vonnis velle in hooger ressort over zijn eigen oordeel, dat behoort order de recusatiën.

De belangrijkste tegenwerping is zeker de uitsluiting van het appel in correctionele zaken, waarvan dat in het stuk van 's lands financiën alleen is toegelaten, als de zaak eene zekere som te boven gaat; van minder kracht oordeel ik die, wegens de afsnijding van het appel in het criminele.

Ik geloof, dat, welk plan van organisatie men ons ook moge voorleggen, het appel in criminele zaken nooit zal behooren te worden toegelaten. Men meent te onregt, dat de zwarigheid gelegen is in eene regtspleging der jury; dit is geenszins het geval, ook bij eene regtspleging zonder jury zal dit appel altijd onmogelijk zijn, dit staat in verband met mijne wijze van zien over de criminele regtspleging in het algemeen; voor altijd zal ik helpen verbannen de geheime instructiën, en de regtspraak op geschrevene verklaringen: mondelinge debatten, bij alle criminele regtspleging, beschouw ik als den eersten en voornaamsten hoeksteen van elk gebouw van lijfstraffelijke regtspleging; ik houde het eerste als een echt overblijfsel van ware barbarie; het laatste, in deze landen, als eene schoone en voortreffelijke inrigting onzer eeuw, waarin ik zie den grooten waarborg tegen allerlei soort van geregtelijke verkeerdheid. Het is thans de gelegenheid niet, dit verder te betoogen. Maar een onmiddellijk gevolg van dit groote grondbeginsel zal altijd zijn onmogelijkheid van appel; of zoude iemand willen beweren, dat, van elke criminele veroordeeling, bij den Hoogen Raad appel behoorde te worden toegelaten. Dit was de criminele regtspleging vernietigen. Het grondbeginsel van regterlijk bewijs over het bestaan der misdaad zal zich altijd oplossen in de zedelijke overtuiging des regters; deze zal alleen het gevolg zijn der gehoorde debatten, waarvan de herhaling, bij den Hoogen Raad, eene onmogelijkheid is, zoo wel als een wanstal in iedere provincie.

De toepassing der wet blijft altijd onderworpen aan het middel van cassatie, zoo wel als de observantie der vormen, en zoo wordt de maatschappij genoeg beveiligd tegen misbruik of dwaling, vooral onder de cautelen, zoo als het ontwerp die voorstelt. Ook hier valt mij dat voorname voordeel van het appel, hetwelk ik altijd heb geoordeeld, meer te bestaan in de mogelijkheid eener nadere instructie, dan in de grootere wijsheid van den regter in appel. De wet kan zorgen, dat het nimmer een' beklaagde hapert aan eene volledige verdediging, zoo hij, vóór de regtspraak, slechts bekend is met al de bezwaren, die hem drukken.

De onmogelijkheid van appel in criminele zaken maakt zekerlijk meer dragelijk het stelsel van uitsluiting daarvan in het correctionele. Ik gevoel daarvan den geheelen zamenhang, en oordeel uit dien hoofde, dat deze uitsluiting van appel onder de voorgestelde waarborgen, geene genoegzame reden is tot rejectie van het ontwerp, ofschoon ik de voorkeur gegeven had aan een tegengesteld beginsel, voor al in een stelsel van provinciale geregtshoven, waarmede dit even gemakkelijk was overeen te brengen, als met dat van groote ressorten.

Ten slotte voeg ik hier bij nog eene enkele aanmerking; want over de traktementen en bezoldigingen verbiedt mij de kieschheid, uit te weiden, en die van den voorzitter van den Hoogen Raad is geen voorwerp van genoegzaam aanbelang om bij te verwijlen.

Eene enkele aanmerking, zeg ik, wil ik, ten slotte, aan het oordeel van U Edel. Mog. onderwerpen.

Het zal toch wel boven alle bedenking zijn, dat, welk stelsel men dan ook begeere, in de provinciale hoofdplaatsen altijd zal moeten bestaan een crimineel geregt in het hoogste ressort. De vraag is alleen: kan en behoort men dit geregt te belasten met de cognitie in het hoogste ressort in civiele zaken? Hierop is door de tegenstanders negatif geantwoord, en, terugkomende op het geliefkoosd argument van provinciale onbekwaamheid, heeft men staande gehouden, dat de beoordeeling van civiele zaken groote kundigheden, vele oefening vereischte, hoedanige personen men dan niet vinden kan, weshalve men groote ressorten behoefde voor de civiele regtspleging; tot de beoordeeling van criminele zaken worden zoo vele kundigheden niet vereischt. Dit was het werk van het gezond verstand en niet van wetenschap. Dus het criminele kunnen de provinciale geregten dan wel afdoen, maar niet het civiele.

Ik moet op deze bedenking de vrijheid nemen, een enkel woord te antwoorden, en meen, dat, zoo men aan deze ligchamen kan toevertrouwen de beslissing over eer en leven, men dan, *a fortiori*, aan dezelve kan opdragen de beslissing over civiele geschillen.

Ik houde het voor eene openbare dwaling, te gelooven, dat de lijfstraffelijke regtspraak zoo geheel het werk is of zijn kan van een ieder, die maar gezond verstand heeft, en om te gelooven, dat daarbij geene wetenschappelijke, regtskundige beginselen even zoo zeer, en niet zelden meer, in aanmerking zouden komen, als in het civiele.

Ik weet wel, dat dit stelsel van de mode zamenhangt met dat der jury. Maar ik maak geene zwarigheid, het openlijk daarvoor te houden, dat eene jury uit haren aard is eene regtbank *systematiquement ignorant*, en dat juist dit het grootste verwijt is, dat men tegen die inrigting kon doen gelden.

Ik zal, bij deze gelegenheid, hierover niets meer zeggen; maar meen, dat, zoo hare zamenstelling hier of daar goed uitvalt, dit aan toeval en niet aan de inrigting zelve moet worden toegeschreven.

De criminele regtspleging omvat meer, dan de beoordeeling, of de daadzaak van een' gepleegden diefstal bewezen zij.

De ondervinding van 26 jaren, doorgebragt in gestadige beoefening der criminele praktijk in verschillende betrekkingen, heeft mij doen zien al de ellende, om, zonder toerusting met wetenschappelijke kundigheden, deze belangrijke regtspleging te beoefenen. Ik heb de meest gezonde hoofden zien weifelen en duizelen bij een aaneengeschakeld wetenschappelijk betoog, hetzij van schuld of van onschuld, maar vooral over de kwalificatie der feiten.

De pleitreden van aanklager en verdediger zijn hun onverstaanbaar, zoo de kennis der grondbeginselen ontbreekt, waarop de eene of de andere zich beroept.

Gezond verstand is eene groote gave des Hemels, maar niet genoeg ter beoefening van wetenschappelijk bedrijf. Of bestaat er geene wetenschap van criminele regtsgeleerdheid, waarvan een ontwikkeld begrip alleen de waarborg is van een regtvaardig vonnis?

Antwoordt mij dan, bid ik u, lofredenaars van de algenoegzaamheid van het gezonde menschenverstand!

Welke zijn de algemeene gronden van het strafregt, die u de grenzen aanwijzen voor uwe bevoegdheid? welke zijn uwe begrippen over het weren der strafbaarheid, de gronden van verligting of verzwaring bij onbepaalde wetten, van toerekening, opzet van schuld, van auteurschap, van compliciteit, van poging, van de grenzen, welke de eene misdaad onderscheidt van de andere, van hare wezenlijke, van hare toevallige hoedanigheden, van diefstal, van eigene rigting, van valschheid, van bedrog, misdaden tegen den Staat en hare veiligheid en wat dies meer is? Het gezond verstand bekommert zich om dit alles weinig.

De wetenschap alleen geeft de fakkel, die den regter op het doornige pad, dat hij bewandelt, voorlicht, en dit alles boven de positive kennis der wet.

Neen, gij hebt niet te vergeefs geleefd, en onze eeuw opgeluisterd, wijsgeeren, regtsgeleerden en staatsmannen! die deze wetenschap van uit het niet, waarin zij verscholen lag, in al haren glans hebt doen schitteren. Het beschaafd Europa heeft, om strijd, om den voorrang gedongen, deze wetenschap bij voorkeur te beoefenen, omdat de behoefte en de trap van beschaving dit gebiedend vorderden. Neen, gij hebt niet te vergeefs geleefd, gearbeid en, met uw licht, de lijfstraffelijke wetboeken bestraald en zoo vele bekwame mannen gevormd van het tegenwoordig geslacht in alle beschaafde maatschappijen.

Ik zoude uwen arbeid beklagen, zoo het bloot gezond verstand, zonder wetenschappelijke beoefening, genoeg ware voor den regter.

God behoede voor zulk eene leer ons Vaderland, even zeer als voor de pest!

Ik stap hiermede af van alle verder betoog of beantwoording van aanval.

Dit alleen nog wil ik aanmerken, dat, zoo er vrees bestaat voor den regelmatigen gang van zaken bij sommige grootere arrondissements-regtbanken, deze vrees alleen zoude geacht kunnen worden te bestaan bij het parket en bij de griffie, waarvan het personeel misschien hier en daar te gering is voorgesteld. Ik meen echter, dat hierin bij reglementaire bepalingen kan worden voorzien, door aanstelling van commiesen, waarvan de ondervinding die noodzakelijk zal doen voorkomen. Deze mogelijkheid is door het ontwerp niet afgesneden, en de ondervinding zal hier van zelve den weg aanwijzen.

Ik zal stemmen voor de aanneming van het ontwerp.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 27sten tot en met den 30 April zijn alhier geboren 1 zoon en 3 dochters; overleden 7 ouden en 4 jongen.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen* hebben de Zetting van het *Brood* en *Boekweiten-Meel* heden bepaald, als volgt:

Het grof Rogge-brood,	van 4 ponden,	f o — 35 cs.,	per pond,	f o — 08¾ cs.
De grof Weiten-bol,	— 5 oncen,	- o — 10¾ —;	— ——	- o — 21½ —
— Fransche-bol, . . .	— 3 ——	- o — 12 —;	— ——	- o — 40 —
— Regel-wegge, . . .	— 3 ——	- o — 11 —;	— ——	- o — 36½ —
— Holl. of Tarwe-bol,	— 3 ——	- o — 10½ —;	— ——	- o — 35 —
Het Boekweiten-meel,	. . . . . .	. . . . . .	— ——	- o — 18 —

Groningen den 30 April 1827.

Burgemeester en Wethouderen: J. F. VAN IDDEKINGE.

De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: R. LOHMAN.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN, *op de Beurs te* Amsterdam, *den* 28 *April.*

Werkel.Sch. 2½ pc. 52¼ à 52¾	Weener Obl. 5 pc. 77¾ à 78¼	Ween.Bank-act. f à
Rest. uitg. Sch. . à	Dito, —— 4 — 63½ à 64	Aand.*Rots*.100fl.- à
Kansbiljetten, f 17¾ à 18	Cert. —— 2½ — à	Dito, . . 250fl.- à
Schldb.Synd. 4½ pc. 95¼ à 95¾	Obl. Metal. 5 — 86½ à 87	Nap.F.inNap.5pc. à
Dom. Losr. 2½ — 88¼ à 88¾	Obl.Sp.1805, 5½ — à	Fr.Fonds.op
Hand.-Maats. f 88¾ à 89	„ „ 1807, 5½ — à	de Resc. 3 — 71¼ à 71½
Oblig. Rusl. 5 pc. à	N.Leen.1820, 5 — à	Cert. dito, 3 — 65¼ à 65½
Russ. Inschr. 6 — 52 à 52¼	Id. à l. 255 Id. 5 — à	Den.inLond. 3 — 61 à

Te *GRONINGEN*, bij de ERVEN van de Wedw. A. S. HOITSEMA, in de Oude Boteringe-straat. Met *autorisatie*.